

BAJAI HONPOLGÁR

FÜGGETLEN VÁROS- ÉS KÖRNYEZETVÉDŐ LAP

I. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

ÁRA 9,50 Ft

1990. MÁRCIUS

BIZAKODUNK

A Bajai Honpolgár csak egy módon maradhat fenn: ha megszerzi és megőrzi az olvasók rokonszenvét, s maga mellé tudja állítani a városunkat és a környezetet szerető és védő olvasókat, de a különböző szervezeteket, vállalatokat, intézményeket is. A következőkben tájékoztatást adunk — közösen a kiadóval, Csiba Gyula OÁMK igazgatóval — néhány lapunkkal kapcsolatos kérdéssről.

Lapunk fő célja, hogy a város- és környezetvédelem érdekeit szolgálja, az ezzel összefüggő információkat közlétegye. A pártpolitikai csatározásoktól távol tartjuk magunkat. (Jelen számunkban mellékletet terveztünk e témakörben, ettől azonban a szerkesztőbizottság egységesen elállt.) Általános magatartási szabályként a szerkesztőbizottság elfogadta, hogy csak hiteles, korrekt, mérték- és érték-tartó információkat közlünk. Nemes ügyekért emelünk szót, egyes személyek lejáratásával nem foglalkozunk, de érdemtelenekeket piederstálra sem állítunk. Tudatosan törekedünk arra, hogy olyan munkatársakat nyerjünk meg, akik a jelképes honorárium ellenére szívvel-lélekkel a szerkesztőbizottság célkitűzései mellett állnak.

Lapunkat az Ortutay Általános Művelődési Központ közművelődési intézménye gondozza, Nemes Gábor vezetésével. Az intézmény költségvetésében nem szerepel, de nem is szándékozunk egyetlen fillért sem a kiadásra költeni. Felmerül a kérdés, hogy miből él meg a lap.

Leszögezzük, hogy sem a kiadó, sem a városi tanács terheit nem növeljük, hiszen az utóbbinak a saját, városi újság kiadása is tetemes költséget jelent. Pillanatnyilag szerény számú támogatónk van. Az ő segítségével, továbbá reklámokból, hirdetések-ből tartjuk fenn magunkat. (Tudjuk, hogy ezek nem tartoznak profilunkba, kényszerűségből felváltottuk.)

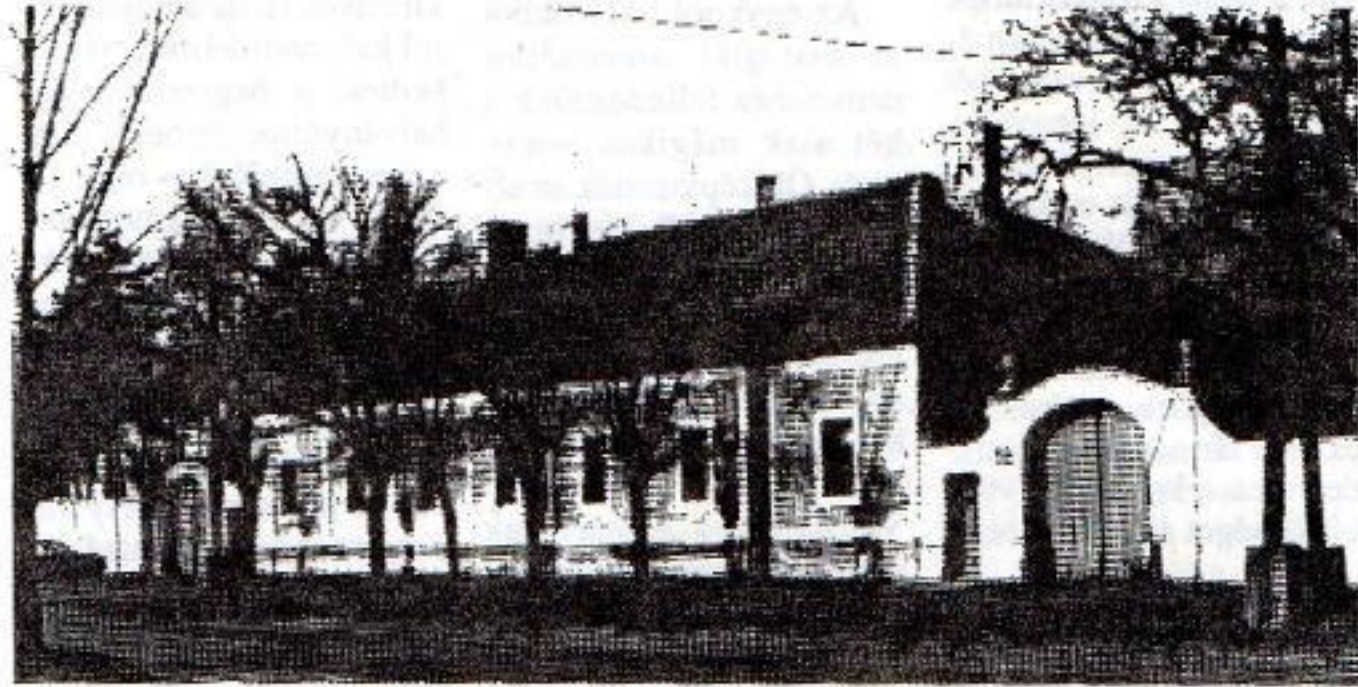
Ez okozta a jelenlegi formátum-változtatást, mely 30 ezer forintos megtakarítást jelent. Fontosnak tartjuk ezt, mert az idén semmiképpen sem szeretnénk növelni a lap árát.

A gondok mellett azért vannak örömeink is: a februári 2 ezer példány mind egy szálig elkelt, sőt sokan még most is keresik a lapot. Ezért jelen számunkat 3 ezer példányban adjuk ki. Munkatársaink ügy-szeretete példamutató.

Nagyon bízunk abban — a megbeszélések is ezt a hitet erősítik meg —, hogy mellénk állnak a városért és környezetéért felelősséget érző intézmények, vállalatok. Kérjük segítségüket, hiszen ebben látjuk a lap fennmaradásának legfőbb biztosítékát. Pályázatot nyújtottunk be a Soros Alapítvány és a megyei tanács támogatásának elnyerésére. Reméljük, nem eredménytelenül.

Számítunk olvasóink őszinte kritikájára, hogy lapunk minél jobban szolgálhassa célját, a város és környékének védelmét.

Gál Zoltán
felelős szerkesztő

Régi lakóház a Kölcsey utcában

A TARTALOMBÓL

Bajai farsang
(2.)

JOGTALAN TILALOM (3.)

Népszámláló voltam (6.)

HAGYJUK A GEMENCET!
(7.)

Március idusán (8-9.)

KERTÉSZETRŐL
(10.)

Horgász hírek
(13.)

RÁGALMAZÁS?
(13.)

VILÁGKIÁLLÍTÁS

Akik átgondolják, mit jelent a hazának, és ezen belül mit jelenthetne Bajának a világkiállítás, könnyen beláthatják: hatalmas fejlődés lehetőségét. Bebizonyítását a magyar nép tehetségének és életrevalóságának. Tehát nem szabad vitatkozni azon, hogy kell vagy nem kell. Föllandítené városunk sport- és kulturális életét. A vállalatok és a kisvállalkozók bekapcsolódásának lehetőségét Európa gazdasági vérkeringésébe. Baja idegenforgalmának hihetetlen távlatokat tárhatna föl. De nem szabad elfeledkezni arról sem, hogy erre föl kell készülni. Az az öt év nem sok, nagyon ki kell használni az időt és a lehetőségeket. Egy ilyen nagyszabású rendezvény elnyerését a város nagyszerű természeti adottságai teszik reményteljessé. Ebből következik: Baja természeti adottságait figyelembe véve, minden polgár kötelessége vigyázni kincseinkre. **Kötelessége!** Az emberi értelem, műveltség, erkölcsi érzék egyik fokmérője, talán a legnagyobb, a természet szeretete és védelme. Ennek ellenkezője bűn, a szó igazi értelmében.

Azt is könnyű belátni: a fa létezésünk egyik alapfeltétele. Oxigén nélkül nincs élet. Minden ember a maga posztján felelős, nem háríthatja el senki. Minden egyes fa kivágása vagy megcsonkítása a bioszféra pusztítását jelenti. Tehát bűn az élet ellen.

Allergiát (szénanátha, asztma) egyes növények virágpóra okoz. Magyarországon kiemelkedően vezet a parlagnő (Ambrosia elatior), népi nevén vadkender. Életeréhez viszonyítva hatalmas területekre eljut a fertőzése. Minden fa kivágása, megcsonkítása a virágpór szél általi terjedését segíti.

A lakott területek gyomirtó vegyszerezése semmit sem old meg. Mennyivel szebb a barnára égett fű, mint a zöld? Haszna nincsen, csak kára. (Növényélettani magyarázatra itt nincs hely.) Meg kell elégednünk itt azzal a furcsa paradoxonnal, hogy lakott területen a gyomok előretörését segíti. Fölmérhetetlen károkat okoz az emberi szervezetben, főleg a gyerekekében. Elősegíti a légúti megbetegedéseket, a meglévőket fokozza.

Bartos Endre

A BAJAI FARSANG

Míg a mobácsi busójárásnak évente csak ezer nézője van, a bajai farsangolról már alig esik szó. Pedig századunk elején még nagyszabású felvonásokat rendeztek, hangos volt a város a maszkáktól. A szereplők elsősorban az alsóvárosi bunyevácokból kerültek ki. A leggyakrabban jelmez a nemek közötti ruhacsere volt, ezenkívül fehér ruhába öltözött boszorkányok csoportja és a "tűzoltózekar" vándorta a nézők. Ez utóbbi társzekrén járta a várost és étkelen lármát csapva minden utcakeresztmetszén a közönséget az esti bálra.

A maszkák fő alakja azonban a **medve** és a **diádák** vpt, az óv két jelképe. Míg a medve hasravnagóvá jelezte a tél elmúlását, a diádákat a fiatalok zavarta ki. Mindkét alak fején zabos tarisznya volt, két sarka fölnekkel elkövte, a medvéen szőrvelé kifelé fordított bunda, de rekán lán, aminek másik végét egy szerencsén medvetelcintalót fogta. A med-

ve kezében rosta, melybe adományokat gyűjtött. A diádák (a szó őrget jelent) a hátára, a kabát alá szakajtót erősített, meri kérsője, a botos, időnként nagyokat házott rá.

A egykorú leírásokból az analógiák ismeretében nem nehéz felfedeznünk a két alak magikus jelentését. Ők képviselték az elmúlt esztendő, de bizonyos cselekményeik természetesség-variálók is voltak. Erről ugyan leírások nincsenek, de az egykori szemtanúk elbeszéléseiből ismerjük.

Valószínűleg éppen ezek indították a rendőrséget arra, hogy az 1930-as években a helyi újságokban megjelentessék a maszkajárás szabályozását. Tilos volt többek között az "oly ruházatban való megjelenés és oly dalok éneklése, melyek a közszeméret, vallásos érzület és általában a jóízűt sértik. (Pl. medvetelcintalás, trikós úszóruhában való öltözés, lekívárral bekent arc, stb...)

A háború alatti és közvetlen utáni évek nem kedveztek az ilyen mulatságoknak, csak 1955-től kezdődött kisebb maszkás csoportok megjelenése farsang kedjén. Megjelentek a medvék is, de előjelük sokkal szelídebben viselkedtek. A hagyomány elhalványulása érhető, hisz a mai szereplők a régi, az egész várost megmozgató maszkajárásoknak már nem voltak szemtanúi, s inkább a külföldi karneváltak utánzóinak.

A farsangi mulatságokhoz tartozik a bunyevácok velkó preloja is, mely ma nagyszabású mulatság jelent, eredete azonban sokkal szelídebb családi mulatságban gyökerezik, a fánok. A női munkának hajdan fontos része volt a ruházatkodáshoz szükséges fonál előállítás, így a fonó komoly munkaköze volt, de lehetőséget adott a szórakozásra is. Ennek további fejlődési foka volt az vigalom, amit a család rendezett férjhezadott lányai részére. úgy mondták,

hogy kevesebb hozományjal is beéri, de "megköveteli, hogy tölje a karácsonyi és húsvéti kalácsot, valamint az évenkénti prelót meg ne tagadják". A múlt század végén még e fonások is szerepe volt, ebből után fonogattak, tréffalkortak. Századunk elején már fonás nélküli mulatság követte az ebédet. A prelóból a menyecskeknél kendőt vagy más ajándékot kellett hazavinnie. Ebből alakult ki a velkó prelo, vagy velkó bunjevácok prelo, amelyet már kocsmban rendeztek meg és közösségi mulatság lett. Fűfélkor egyórás szünetet tartottak, akkor fogyasztották el a borjuprikáist és a fánok. A velkó prelo a bajkörtmériki bunyevácoknak ma is előhagyomány, jó alkalm a régi táncok, dalok felelevenítésének, megőrzésének.

Már az asszonyfarsang német- és szláv nyelvterületen Európa szerte ismert, nálunk a bunyevácok rendezték meg rekena néven. Az egész évi szakadatan

munka között ez volt az egyetlen alkalom, amikor a nők egymás között szabadon szórakozhattak, mulathattak. A rekena eredetileg házkalmi, fonóban, később a kocsmban rendezték meg. Ilyenkora a férfiak vállalták az otthoni munkát, a gyerekek az állatok gondozását is. A mulatságon ugyanis - a zónészek kivételével - férfiak nem vehettek részt. Az éneklés és tánc mellett tréffák ekvív, halottsfrajt és egyéb játékok is rendeztek. Ha férfierember merészkedett volna be, az levetkőzve lökték ki az utcára. Szenismitási asszonyok máig emlegetik, hogy a háború előtt egy fiatal csendőr - parancsnoka figyelemzetezése ellenére - bement a férfierember, az asszonyok rárontottak, meztelenre vetkőztették. Hiába ment panaszra főnökéhez, az csak nevetett: figyelemzeteztem, úgy kellett!

Solyms Edé

A Flórián szobor útja

A PÉK HÁZÁTÓL A MÚZEUMIG

Érdekes műtárggyal gyarapodott a Túr István Múzeum gyűjteménye. Márton László, a néhai Márton János pékmeister fia, felajánlotta a szülei Dankó Gábor utcai házárt évtizedeken keresztül díszított-oltalmazó Flórián szobrocskát.

Apának gyermekkorában, amikor még az ilyen dolgok természetesen hatotak, megkülönböztetett tisztelettel öveztek városunkban Flóriánt, kinek kultuszát a mintegy két évszázada érkeztet német telepek honosították meg: alakját megmintázták, kihelyezték a házak fölkeibe, közbenjárásért kérték hajlékuk tisztelt és villámólt való oltalmazására.

Ha a Flórián-tisztelet okait keressük a népi emlékezetben és az irodalomban, azt tapasztalhatjuk, hogy Flórián ezt kitartó hitével, hite miatt mártírhalálával érdemelte ki. Hiivilágának erejéről annyit, hogy a legenda szerint még ifjúkorában kérő limjával képes volt megmenteni egy tűzben álló házat a lángok pusztításától. Az

életéről szóló, meglehetősen kevés információ szerint a római birodalom tisztviselője volt Noricum — a mai Felső-Ausztria — területén Diocletianus császár alatt, amikor az uralkodó ideológiával szemben a keresztény közösségekhez tartozónak valvva magát, megtagadta a császár istenkénti tiszteletét és a római isteneknek való áldozást. Hitbeli bátorságáért életével fizetett, hiszen éppen Diocletianus alatt vett új és lángoló iramat a keresztényviláddések sora, uralkodói idejét pontosan e miatt a mártírok érájának is nevezik. Flórián 304. május 4-én egy malomkőhöz kötözve az Enns folyóba vetetett, ismét a súlyos teher ellenére is a víz Linz környékén a partra sodorta, ahol a közepkorban sírja fölé kolostort építettek, Flórián pedig kinevezetett egész Felső-Ausztria védőszentjévé. Osztrák, német és lengyel körökben kultusza ma is virágzik, a tisztelet tisztelet védőszentjékként. A tűzrel való kapcsolódása miatt azonban a sűrű-

zők, fazekások, kovácsok, pékek, kéményseprők céhei is patrónusuknak tartották.

Flórián a katolikus egyház szentjei közé tartozik, akiket "üzemesség segítő szent"nek neveztek el ama közös jellemzőjükről, hogy mártírhaláluk előtt azt a kegyet kérték és kapták Istentől, hogy közbenjáróként segíthessék a hozzájuk fohászkozókat. Az egyházi év egyébként május 4-én tartja ünnepeit hazánkban is és a már említett országokban is.

Visszatérve a mi kis szobrocskánkhoz, alapjában leszögezhetjük, hogy kildetését teljesítette, az egykori pékházat tűzöli-virtóli-villámcsapástól megvédte. Márton János keszmenccének lángra ég kihűnyt, az öreg mester is más világba költözött. A ház még mindig áll, oromfalán a tűz fölkeivel. A kis gipszszobor útja pedig a múzeumba vezetett.

RAGASZKODNI AZ ELVEINKHEZ

JOGTALAN TILALOM

Tisztelt Bajai Polgárok!

Lapunk első számát megküldtük néhány szerkesztőségnek és kértük "az idősebb", tapasztaltabb társak tanácsát. Nagy örömmel vettük, hogy többen is azonnal elküldték észrevételeiket, így Kerner Lőrinc, az MRT pécsi stúdiójának vezetője, és Szentiványi Gábor, a washingtoni magyar nagykövetség első titkára.

Ha a többi helyi lapokkal hasonlítom össze, akkor a "legbajaiabb újság", tartalmát illetően. Nem ismerem a szerkesztőségi pénzügyi, technikai, gazdasági hátterét, amit az ezekről a fontos területekről nehez további szakvéleményt mondani.

Mindenesetre, ha a fejlec szerinti elv alapján készült a jövőben is a Bajai Honpolgár, akkor ehhez követhetőségben kell ragaszkodni. Csak így teremthető meg a lap határozott, és a többinél jól elkülöníthető arculata. Ide tartozik: a reklám, a szolgáltatás, a sport, a hírdetés, a programjainál, ami a fentiek értelmében témaidegen rész. Így teret kaphatna az elmélyültebb frás, s ez a helyi érteklődés és megérzés kiváló fóruma lehet. Már csak ezért sem illik bele a választási pártpropaganda, mert az már elkötelezettséget jelent, a pártcsatlósók színterébe, üzenő újsággá alakítja át a lapot. Mivel az Önk szervezkedése leginkább a polgári liberális eszmék mutatja be, tárja fel, ennek elve, hogy a helyi hatalomtól függetlenül, inkább lojális hangvételben szemléli-szemlélteti az eseményeket. (A Jelky szobor örök érték, ám a ma megalkult, holnap akár feloszlik tipikus pártpolitizálás sekélyessége és felszínesség teszi a lapot.)

Ebbe a csapdába újonnan alakult helyi újságok gyakran belelépnek, kitéve magukat a mindenkori politikai szíjférsáknak. A Sugovica sorsa ma is jobban érdekli az em-

bereket, mint a 40-50 részvevővel megtartott választási nagytalál.

A városvedő archívumok sokkal inkább tartozik a szellemi termék koronkénti számbavetele: az irodalomban, amatőr színjátszásban, könyvtárakban, nemzeti és helyi történetben, építészeti stílusábrázolásban. A Karig-Lukin zenepedagógia, a vízi, halászlászi hagyományok feltárása és ébrentartása, a kereskedőváros jelképeinek, emlékeinek felkutatása és a határmentiség gazdag témaköre, valamint portrék, életrajzok a múltból. Üzenetek a márnak és számvetései a jelen helyzetnek.

A Pécsi Stúdió magyar, szerbhorvát és német nyelvű szerkesztősége eddig is naponta szemlézte az arra érdemes és hozzánk eljuttatott sajtótermékeket. Ezt szívesen felkínáljuk a Bajai Honpolgár szerkesztőségének, kollektívájának.

Munkatársaim nevében is további szakmai sikereket kívánok!

Kerner Lőrinc

"Köszönöm a Bajai Honpolgár című lapot. Jó volt olvasni, mivel lényeges témákkal foglalkozik, tárgyilagos hangnemből. Szerintem is érdemes egy ilyen kiadvánnyal megcélózni a higgadt, zsan, demokratikusban lokálpatrióta, mértékadó bajai köröket. A stíluson próbáljanak egy kissé csiszolni, hogy élvezetesebb, olvashatóbb legyen."

Szentiványi Gábor

Az újság februári számában "Mikor lehetünk a Gemenci erdőbe?" címmel a Kiskunsági Nemzeti Park igazgatójának javaslata jelent meg a Tájévédelmi Körzet horgászható vizeire. Ez a javaslat jelzi, hogy már nem minden a régi, de sajnos íveszi a korábbi tilto rendelkezéseket.

A bajai horgászok 1978 előtt szabadon jártak a Duna mellékárait, a Gemenci erdő belső vizeit. Ez természetes volt, mert apák és nagypapák is ezt tették. Amikor Gemenc az érkei uradalom része volt, a horgászokat semmiféle tilalom nem korlátozta. Amikor a népe lett ez a nagyhírű, a Duna-folyó által mindig védett erdőszeg, a nagypolitikában megfáradt vezetők vadászterület megkívánva, hogy oda más emberfia nem lépjen be. Ehhez szinte kínálta a lehetőséget a természetvédelem, mint ürügy, és létrejött a Gemenci Tájévédelmi Körzet.

Természetesen papíron történt minden, a területet változatlanul az Erdőgazdaság kezelte. A természetvédelmi Hivatalnak semmi jogosultsága sem volt. A MÉM Vádászati és Halászlási Főosztálya rekord gyorsasággal alkotta meg a hírdető 60.127/3.1978. sz. rendelkezését a Tájévédelmi Körzet horgászatára vonatkozóan. E rendelkezés a horgászokat kitiltotta a Gemenc területéről. Megindult a horgászok tiltakozása. Nehéz lenne felsorolni, hogy hány beadvény, kérelem, többszáz aláírással ellátott petíció ment a legkülönbözőbb hatóságokhoz, a pártközpontba. A bajai veteránok is felémelték a szavukat: minden hiába, a vadászati érdeket győzték.

A horgászokra az volt a megalázó, hogy a tájvédelem ürügyén csak velük szemben hoztak tilto rendelkezéseket. Az erdőgazdálkodás, a fakitermelés változatlanul folyt. A lánctalpas gépek végigjárták az egész erdőt, a mellékágakban uszályok rakodtak, de horgászati tilos. Vajon ki zavarta az erdő nyugalmát, a belső vizek csendjét?

A tájvédelmi körzet határát úgy állapították meg, hogy Bajától északra és délre is a Nagy-Duna mindkét partjára átterjedjen. Így a horgászat rendjét az elő Nagy-Duna is szabályozni kellett. Kérem figyelmesen elolvasni a Nagy-Dunára vonatkozó szabályozást, egyébként a "Javaslat" szöveg-szóra megegyez az előző rendelkezéssel. — A Sió torkolatától a Sugovica torkolatáig a bal parton szabadon, a jobb parton csak vízjelművel való megközelítéssel, 5

méteres parti sáv igénybevételeivel horgászható. A Sugovica torkolatától a tájvédelmi körzet déli határáig mindkét oldalon csak vízi díjon történő megközelítéssel és 5 méteres parti sáv igénybevételeivel szabad horgászni.

Szabad kérdézem, látták-e a Dunán olyan jelzőtáblát, hogy megálljan, kikötőn vagy kiszállni a vízjárólmentől tilos? Nemzetközi víz a Duna, nem is lehetnek ilyen jelzőtáblák. Bárki közlekedhet a Duna partján vagy vízen, ahogy kedve tartja, semmi korlátozás nincs. De mégis van, olvashatják, külön szabály a horgászokra.

Ha lennének valamennyi állampolgárra vonatkozó tilto rendelkezés, mert a tájvédelmi körzet szigorúan zárt terület lenne, akkor jöhetne szóba az, hogy a horgászokra kedvezőbb elbánást, hogy ők 5 méteres parti sáv igénybe vehetnek. Egyértelmű ez, ki kell tiltani azt, aki a vadászatiót zavarja.

Mostanában gyakran hallunk a jogállamiságról beszélni. Ez a kérdés is beletartozik — bármilyen távolinak is tűnik — a horgászokká szembeni eljárás körébe. Az egyetemes emberi, állampolgári jog az általános, kivételként erre hivatkozva lehet csak megállapítani. Ahol az általános emberi, állampolgári jogok nem tiszteltek, ott meg lehet tenni, hogy egyes embercsoportokat megkülönböztető módon kirekesztjenek. A horgászokkal szembeni eljárás hasonlít a "kutyaó beviteli tilos" elvre, amikor valamilyen érdek miatt a kiiltás eszközehez nyúlnak. Ilyen esetben nincs szükség indokra, nem is szokás magyarázattal fizni a tiltáshoz. Ellenkezőleg, a további fenyegetés a módszer.

Álljon ennek bizonyítására példaként a sérlemezett rendelkezés befejező része, mely szerint "a horgászokra vonatkozó szabályok ismételt megszegése a parti sáv használati jogának magvonását, tehát a horgászat korlátozását vonja maga után." A Kiskunsági Nemzeti Park igazgatójának "javaslata" már nem tartalmaz ilyen fenyegetést, de a horgászat módját meg a régi szemlélet jegyében kívánja fenntartani.

Előbb át kell dolgozni a tájvédelmi körzet működési szabályzatát, majd összhangba hozni a halászlásról szóló jogszabállyal, mely szerint a csendes, az emberi pihenésre alkalmas belső vizeket kizárólag a horgászat céljaira kell biztosítani.

Folytatás a 11. oldalon

FIGYELEM, GYEREKEK!

Sokatoknak van "LUTRAL-ALBUMA". A védett állatok színes képeinek begyűjtéséhez szeretnénk segítséget nyújtani azzal, hogy az Újvárosi általános iskolában a cseranyagokat elcserélhetik egymás között.

Várunk benneteket minden hétfőn délután 4-től 5 óráig.

Első találkozásunk március 5-én lesz.

Gyertek, hogy időre beteljen az albumotok!

Harcsos István

A FŐTÉR—160 ÉVVEL EZELŐTT

—Milyen legyen a Béke tér? Készüljen a tervek, folynak a viták. — De milyen volt régen? Érdemes fellapozni a Tudományos Gyűjtemény 1831-es évfolyamát, melyben Mindszentyi Antal "Egy fordulás az Alföldön" c. útleírásában szemléletesen beszámol városunk életéről, s többek közt ítéserőlré is. A komáromi szülésétű

Mindszentyi előbb apja nyomdokait követte bortereszkedő lett, de jobban érdekeltek a könyvek, mint a borárak, ezért megyei szolgálatot vállalt, táblabíró lett, s a komáromi kaszinó könyvtárosa. Feltehető, hogy vidékünket még bortereszkedő korában ismerte meg, s többször járt Baján is. Leírását érdemes lenne szó szerint közölni, de régies stílusú és helyesírása miatt sokak számára nehezen érthető. Lássuk tehát, milyen volt a tér 160 évvel ezelőtt.

A piac a város középtáján, annak nyugati oldalán a Sugovica parton terült el, egy négyszegűes tér. Keleten az uradalmi kastély és kertjének oldalába épített kalmárboltok, délről a városháza, annak majorja és a jegyzőak, északon apró házak, mindegyikben kucpeblit, határolják. A negyedik oldalán, a Sugovica magas partja, szabad. Ot-hat évvel korábban a tér egy részét kikövezték, mégis akkora a sár, hogy aki lába alatt nem érzi a követ, nem is hinné, hogy ki van rakva. Ennek az az oka, hogy a gabonát áruló falusi kocskák itt állnak, éjszakáznak. A Sugovica éppen itt kanyarodik a város alá, tele van hajókkal, halászbárkákkal, dereglyékkel, ladikokkal és egy fatörzsből vajt csónakokkal, érkező, rakodó és induló terhes vagy üres hajókkal. A Sugovicán túl ligetes szigetek, tővölabb a Duna, erdős partjai felett távoli hegyek látszanak, "mind ezek össze véve gyönyörűségés egészét, s kies kilátás formáinak". Holdvilágnál még szebb a kilátás, mikor a halászkocsi, favágók tüzei raknak, vagy tavasszal, apadáskor a szigetet keresztül-kasul

hasogató erek "csereklény" éjjel meggyújtják. A piac közepén van a Szt Háromság, egy magas kőoszlop, és egy "kankalékos kút".

Az uradalmi kastély, a mai városháza akkor még eredeti állapotában állott, homlokzata leginkább a mai Béke tér 11. (Iparcikk Áruház) házára hasonlított. Egyemeletes épület, négy-

árúsíja, mindég törvén van jóféle borokkal. Nevezetes hordói is vannak, nevük a fenekükre van vésvé. A Szt Háromság nevű 120 akós, a Boldogasszony fogantatása 61 akós, a Szt Rókus, Szt Miklós, Szt Antal, Szt Péter és Pál, Ádám és Éva nevű hordók 60 akósak. Ezekon kívül van még egy Bachus nevű hordó is.

nyok ülnek, mindenféle fűt ételeket, főleg halne-műket és szárított nyers halat kínálnak, s a vevők helyben el is fogyasztják. Ez a lárvány az ilyenhez nem szokott idegenben undorított. A parton állt még egy cincár fa sátor is. (A cincár kereskedők jelenten ebben az időben.) A Duna felőli oldalon bolit for-

pényeket süt. De nem csak a vendégek számára készül az étel. Sok szegény gyakran kénytelen főtt étel nélkül maradni, mert a munka mellett nincs ideje főzni, vagy a fa többé kerülne, mint csekélyke étel. Ezért otthon fazékba rakják a főzivalót, elhosszák ide, s legfeljebb három krajcártért a cincár megfőzi, még

A Szentháromság tér a századfordulón (Gyulavári József gyűjteményéből)

szegetlű, közepén udvar, hátsó része gabonarakár. A földszinten az uradalmi irodák, néhely tiszmek a lakása és a konyha található, az emeleti szep szobákban az uradalmat régről bérli szentgyörgyi Horváth Nep. János cs. kir. kamarás lakik. A kapu felett szép balkon van.

A városháza a mai Bajai Áruház előtt, a Deák F. u. vonalában terült el, udvarával, istállójával, melléképületeivel és a jegyzőlak-csal egész a partig elhúzódott. Az 1840-es tívfűzés után már nem építeltek újja. Földszintes épület, közepén a kapu, balra néhány üres szoba, sarokban a tanácssterem, mellette a levéltár, pénztár, jobbra a hivatali helyiségek, tisztviselői, pandúrok helyiségei. A városháza alatt nagy pince, s minthogy kocsmában a maga borát

A mai MABI palota helyén állott a Fehér Hájó vendégfogadó. Földszintes épület, egy ivóval és három vendégszobával. A győri gabonakereskedők és "a Pesti vásárookra ezen felé onnét hajókkal alá járt, borral és portékákkal idekereskedő alföldi Ráczok ide szoknak szállani".

Hetivásár alkalmával a kastély Deák F. utcai oldalán zöldeségeket árusítanak. A tér felőli oldalon szép gyümölcsöket, penényeket és egyéb süteményeket lát az ember, majd szalonmát, disznóhúsokat, kenyér-árulókat talál, kiknek háta-mögött van a plinkás bolt. A tér északi oldalán végig cincárboltok vannak, melyekbe szurkott, kátrány, asztalos és bogárn munkálat, lapátokat, szalonmát, hajat, meszet, stb. árúlnak, a boltok előtt két sorban pedig rác asszonyok és lá-

mál, ahol bocskort, baranyai fakulacsot, deszkaládát, lapított, szótárisznyát, korbcácsot, nadrérszjakat árúlnak, a bolt eleje pedig egy sátor, mely alatt padok és asztalok vannak, mellettük rácok plinkát isznak és a cincár által főzött ételeket fogyasztják. A cincár legénye vagy birkákat nyúz, melyek a sátor elejére véresen kiakaszva bevőre várnak, vagy a lenyúzott börtököt a vendégek feje feletti gerendára teregeti száradni. A sátor hátulja egyetlen nagy kemeence, amit az alatta lévő katlan állandóan tüzesen tart. Maga a cincár a kemeence vasajtaja előtt kucpeblit, a kőz ételeket kiszedi, újakat tesz be. Délőlött apró csuprakban, tepeszikben mindenféle pe-csenyék, halak s más ételek főnek, délután, egész este konyereket, kalácsokat, le-

a szükséges sőt, fűszert is pótolja. "Az én ítéletem szerént más városokban sem ártana ilyen intézeteket állítani fel a szegénység számára." — jegyzi Mindszentyi Antal, kiégesztve azzal, hogy magyar parasztot sohasem látott enni-inni a cincár sátorban, csak rácokat.

Innét balra van a halpiac, ahol a legszebb halakat lehet mindég találni.

A tér többi részét a gabonát áruló falusi szzekerek foglalják el. De ez már egy másik történet, most bő-csözünk el a nyúzsóg, szibongó, sok nyelvű bajai piactól, a város főterétől, mely ha sáros is volt, néha guszustalan is volt, de Bajai jólétének egyik forrása volt.

MÜNCHENI LEVÉL

Tisztelt Szerkesztőség!

Köszönettel vettem a Bajai Honpolgár próbaszámát. Elolvastam a szerb temetőről közölt cikket, észrevettem, hogy annak bevezető sorai idézetek az én "Zur Entstehungsgeschichte der deutschen Pfarrei und Pfarrkirche von Baja" című könyvemből.

Ezzel kapcsolatban egyben rájöttem, hogy munkám e része bizonyos kiegészítésre szorul, mert az említett katonavárosi szerb temetőn kívül még a Hunyadi János utcában is volt egy "Ratzischer Freyhof" (szerb temető), miként azt a "Hausbesitzer der Stadt Baja um 1803" és a "Die deutschen Gassenamen der Stadt Baja" című munkámban is megírtam. E temető szintén már a József császár idejében (1782-85) kiadott térképen is fel van tüntetve. Annak idején a város még a Szeremei utcáig (ma Dimitrov utca) terjedt, az attól délre eső része, így a Hunyadi János (németül Windgasse) utca is csak később épült ki.

Ez a 18. század első felében létesített temető 1853-ban számoltattott fel. Az erre vonatkozó rendelkezés az 1853. évi december hó 2-án kelt városi tanácsjegyzőkönyv 58. oldalán található, mely következőképpen hangzik:

"A Polgármester (Szevics Döme) azon hivatalos jelentése folytán, minél fogva az ügyvezetett Szerb homoki temető megszüntetik és záratása szükségesnek.

A kérdéses temetőbeni temetkezés jövőre névbe megszüntetni és elzárati rendeltetvén, e körülmenyről, valamint az illető plébános úr, úgy a kapitányi hivatal a politikális rend fenntartása tekintetéből értesítési határozattal."

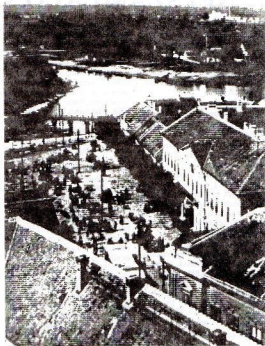
Mint ahogy megrendült egészségi állapotom miatt többé már nem írhatok tudományos munkát, levéltári anyagom egy részét egy tilingeni intézetnek, a többi pedig a bajai Tóth István Múzeumnak adtam át, ahol Flach-gyűjtemény név alatt van elhelyezve.

Üdvözlettel:

Dr. Flach Pál

A szerkesztőség válasza:

Bajáról szóló újságot lehetetlen úgy szerkeszteni, hogy lépten nyomon ne találkozzunk annak széleskörűségével, miszerint Flach Pál valamelyik könyvére hivatkozunk. Köszöjünk észrevételeit, és levelének más helyén kinyitvánított jó véleményét lapunkról. Kérjük, értékes adataival a jövőben is segítse a szerkesztőség munkáját!

FÁK A BÉKE TÉREN

Új arca van a Béke térnak. Az északi és a déli oldalon a járdaburkolatban még tavaly tavasszal kiadott és visszatemetett gödrök rejtélye végre mindenki számára megoldódott: fák kerültek bele. (A vélemények, melyek eljutottak hozzám a települési kapcsolatban, igen vegyesek voltak. A lelkes éljenzőkötől az elégedetlenül ronszalagként mindenfélét akadtak közöttük.) A jókat megköszönöm, a bírálókat érdemük szerint helyükre téve rendezem el magamban. Ami mégis frásra képzett, az a sok kérdés, amit válasz nélkül hagyni nem szabad.

Leggyakrabban azt kérdezik, milyen fafajt ültettünk a térre?

Gömbökörű. Ez a koronaalakjárt becses díszfa a virágos kőrös gömbformájú fajtája, mely az alapjai erőnyelvi, a szárazság- és viszonylag jó vörösrüsti tetézi a szabályos koronaalakú.

— Miért válik el a korona látóhatón a törzstől?

— Szabályos koronaalakokat (leggyakrabban a a gömb és csingó koronák) vegetatív úton, koronából-olással szaporítják, ezért látszik erősen a forradás helye a törzs és a korona közötti részen.

— Miért nem telepítettük el a fákat a gödrök előkészítése után tavasszal?

Bizonyára emlékeznek rá, hogy 1989-ben korán tavaszodott, a meleg tartósan megmaradt, a növények hajásának indultak. Ez az időjárás a szabvány faiskolai anyagok telepítését is kockáztatás teszi, korábban anyag ültetésére pedig teljesen alkalmatlan. Átmenetileg új funkcióit kellett találnunk, felöltöttük és egyenyrí várral gátlattuk be az ültetőgödröket.

Idős fákat csak teljes nyugalmi állapotban és fagyos földalddal szabad telepíteni, hogy az biztonsággal egyben maradjon a gyökörök körül. A telepítést célszerű olyan napon végezni, mikor napközben fagymentes az idő. Így nyugodtan elvégezhető a beöntés, a talaj kellőképpen tömörödhet a földalddalhoz. Kedvező időjárással a december szolgált.

— Mi célt szolgálnak azok a sárga csövek, amelyek kiállnak a földből?

— Perforált öntözőcsövek, melyekkel biztosítani tudjuk a fák rendszeres, nagy vízáradalékkal történő öntözését. Az erdés és megmaradás fontos feltétele a víz,

melyet nemcsak öntözésnél, hanem a növények párolgatásának csökkentésénél is elő lehet segíteni. Ezt szolgálja egyrészt a korona visszametszése, mely a növény erögensúlyja miatt is fontos, hiszen a gyökérzet tömege is erősen csökken az ültetéptésnél. Az időjárás függvényében szükség lehet egyéb praktikákra is, hogy a párolgatás minél kisebb legyen. Cél-szerű fellocni a törzset, mert ha ezt nedvesen tartjuk, energiát spórolunk meg a növénynek. Forró nyáron az is előfordulhat, hogy a lombfelület ritkításával tovább kell fogyasztanunk, vagy a koronát mesterségesen párasítani kell.

— Honnan hoztuk a fákat?

— Ilyen méretű és kori faanyagot a faiskolák nem árulhatnak, hisz gazdaságatlan lenne ilyen sokáig nevelni a növényt. A Pécsi Kertészeti és Parképítő Vállalat Faiskolájának egy rég felhagyott, műveletlen táblájában maradt meg az a 70-80 db fa, melyekből a térre kerülő 36-ot kiválasztottuk.

— Mennyibe kerültek a fák?

— Darabonkénti 4200 Ft-tal tulajdonképpen csak a kitermelés, dongatás, rakodás költségeit fizettük meg a faiskolának, nem a fa értékét. A telepítés költségei, a gépek jóval többé kerültek a fák áránál.

— Az egyik legvitatottabb kérdés, hogy a Béke tér a jól megválasztott hely-e a faültetésre?

— Sokan a tér hangulata és jellege megromlásának tartják, állítván, hogy itt sohasem voltak fák. Korabeli fotó bizonyítja, hogy igen van hagyományja és létjogosultsága a fasoroknak. A különbség csak annyi, hogy korábban — az akkor divatos fafajt — a gömbökörű ültették. A termet és a koronaaalak megmaradt, csak előnyösebb tulajdonságai miatt választottuk most a gömbökörű. Néhány év elteltével újra hozzüköthetnek a tér hangulatához a fasorok. Talán a kételkedőket is meggyőzi majd, ha árnyékos járdán sétálhatnak.

A városi zöldfelületeknek és fasoroknak a növényzet kondícionáló és egyéb környezetvédelmi szempontból fontos hatásain felül igen jelentős szerepe van a városépítésben. Kiemeli és hangsúlyozza a város jellegét és hangulatát, barátságosabbá, színesebbé teszi épített környezetünket. Baja város adottságai folytán alkalmas arra, hogy változatos, gazdag, délies jellegű növénytelepítéssel tegyük érdekesebbé.

Homonnyai Ildikó

NÉPSZÁMLÁLÓ VOLTAM

ARCKÉPCSARNOK

Az Elnöki Tanács rendelete értelmében az idén 13. alkalommal került sor népszámlálásra 1870 óta. A tízvenket megtagadt és a II. világháború óta az 5. népszámlálás gyakorlati tapasztalatairól mint részletes szeretnék egyet-mást közreadni.

A városi tanács feladatát kapta, hogy szervezze meg a technikai feltételeket, az anyagi forrást a költségvetés biztosította.

A városban több, mint száz számlálóbiztos — kellő felkészítés és felkészülés után — kezdte meg az éve elején a munkát, ami egy hónapig tartott. A vegyes összetételű és lelkiismeretű társaság annak rendje-módja szerint róta az utcákat. Kit előszörre, kit többszöri felkeresés után sikerült "megszámolni".

Amikor nekivágtam a saját magam választotta fizetésiekészítő gyalogkakukkolásnak, még reménykedtem a KSH szavahatóságában, mely a tájékoztatón azzal ígért meg bennünket, hogy ha a kerületekre felosztott létszámot megcsináljuk, akkor 3500—4000 forint tti markunkat.

Igaz, azt is tudtuk, hogy egy főért 4 Ft-ot, ha "representatív" körzetről van szó, akkor 6 Ft-ot fizetnek fejenként. Amikor megkaptam a KSH által összeállított listát, amin szerepelt az utca, házszám, illetve lakásszám, valamint a megkeresendő személyek neve, gondoltam, hogy ez nagy segítség.

Leellenőriztem a saját lakásomban lakó személyek számát — ez volt az én körzetem —, elcsúszdottam.

Megszaporodunk! A harmadik szomszédomban feleségem lakik papíron! Nézem az ismerősök nevét,ők is többen, vagy kevesebben vannak, mint a valóságban. Sőt! Van tíres lakás is! (Papíron!) A szomszédomban fia a másik szomszédnál, a lányja az anyósánál a feleségével, ő maga pedig egyedül lakik a lakásában. Talán elváltak? Lehet, de naponta találkozom veük és a gyerekekkel — egy autóból mennek-jönek. Valami nem stimmel! Majd kiderül a vallatásnál. A négy oldalas kérdőív kitöltésénél be kell vallani, hogy ki lakja valójában a lakást, és még a 21 kérdésfőcsoporthoz tartozó 165 alkérdést is meg kell válaszolni.

Kínos kérdések. Hány negyzetméteres lakásomban, hány szobám és mikor festettem? Hogyan jutottam a lakáshoz és megfelelőnek tartom-e a komfortját? Száraz és világos, vagy csak sötétlyuknak tekinthető, jobb híján vagyok kénytelen lenni élni? (Remélem, hogy a szolgáltatott adatok, melyek helyenként elkeserítő állapokat tükröznek, megértő és segíteni akaró emberek birtokába kerülnek!) Az összesítés eredménye pedig programként kerül az új kormány elé.)

Amikor befejeztük a lakáskérdőív kitöltését, fellelgezt az állampolgár. Készen vagyunk. Még nem! Most jön a személyi-kérdőív kitöltése. Mindenkiről négyoldalas, 42 főcsoportozó tartozó, mintegy 200 lehetséges válasz. Ez már nehezebb ügy. A személyi adatokon kívüli kérdések személyeskedő voltak szinte mindenki kifogásolta. Olyan kérdésekre is kellett válaszolni, hogy szüle-

tésekor édesanyja lakhelye. Főfoglalkozása mellett folytatott-e kiegészítő kereset tevékenységet? Van-e testi, értelmi vagy érzelmi szervi fogyatékossága, együltlél-e házastársával? Ha nem, van-e élet-társ, sít.

Nem szívesen, de válaszoltak minden kérdésemre. A meggyezés szinte minden lakásban: — Arról volt szó, hogy népszámlálás lesz, és nem vallatás, illetve az emberek személyes dolgainak a kitergetése. — Mégis jó véleményem van az állampolgárok hozzáállásáról. Kéves kivétellel mindenki az igazságot "vallotta". Amiben néha kételkedem, az az iskolai végzettség, továbbá a lakások, szobák alapterülete, valamint a nemzetiségi hovatartozás.

A kérdőívek szerkesztőinek azt üzenem, hogy a szociális helyzet felméréséhez ez túl kevés, mivel jövedelméről szó sincs benne. És túl sok az olyan kérdés, amire nem lett volna szabad rákérdezni, mely irritálta az embereket.

A KSH által összeállított segédanyag láttán felmerül a kérdés, hogy szükség van-e a munkájukra. A lakásbejelentő lapok alapján naprakész információt várt el az összeír. Nem azt kapta. Hangsúlyozom, nem a tanács a hibás! A pontosítás elkezdődött, megyénkörüli előreláthatólag április közepén várhatunk tájékoztatást. A munkák becsületesen elvégeztem, a gyűjtőleveket kitöltöttem, a kérdőíveket határidőre leadtam. Összesen 1847 Ft végkielégítést kaptam. A nevemre kiállított igazolványt is leadtam. VÉGLEG.

Harcos István

Bánáti Tibor

- Csak nem a Bajai Honpolgárra vár ?

Sajnos nem! A bajai honpolgár még nem bírja el a

Bajai Honpolgár postai terjesztésének költségét...

IDEGENLÉGIÓSOK ELŐNYBEN

A Városvédő Egyesület nevében februárban megkerestem a város tervezői névjegyzékében szereplő építészeket. Felkértém a tervezőket, hogy támogassák egyesületünket egy építész szakcsoporttal. A megjelenetek, mind a kilencen, a rossz időjárásra fogtak a nagyfokú érdeklődésüket. Rövid beszélgetésünk után dr. Sárközi István tájékoztatója egészítette ki. A helyi önkormányzatra való felkészülés és abban való szerelési fontosságát emelte ki az előadó. Sárközi úr és én a szakmai csak csodálóként, nem pedig értőként támogattuk jelenlétünket.

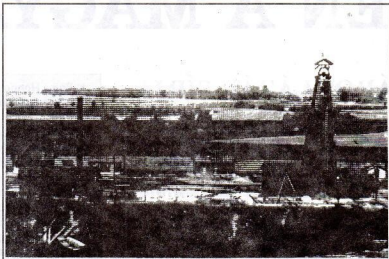
Most azokhoz szölok, akik még nem vették el a hittűket teljesen. Kérem, akarjanak véleményny mondani! Elműlőban van az az idő, mikor hiába volt az építő kritika. Ne nűződjának vissza a bajai tervezők az iteni feladatokról!

Miért kell minden tervezőnknek az ország más részében élő építészeket megnéznie? Csak ők tudják, hogy Bajára mi kell? Az 1991-ben áttervezésre kerülő rendezési tervet vajon hol készűtik? Javaslom, azok tervezzék, akik ismerik a Bajt!

Biztosan van olyan építész, aki nem szerepel a tervezői névjegyzékben, őket is várjuk. Feladat van bőven. Baja város értékeiről katalógust kell készűteni. Váleményezni a városi tanács műszaki osztályán elbűrlásra kerülő, a város magját érintő építészeti feladatokat.

Rosta Lajos

Fotóemlékek

Szerkesztőbizottságunk szándéka szerint minden számkban közlünk egy-egy régi képet, vagy a város történetével összefüggő fényképes dokumentumot.

Mostani képünk az a bizonyos "Angol olajkutató fúrás" ábrázolja, mely érdekes élményként él a város közemlékezésében. Ha olvasóink között bárkinek dokumentuma, vagy személyes élménye van ezzel kapcsolatban, kérjük, ossza meg velünk!

Gyulavári József

ORTODOX TEMETÉS

Nagy részvét mellett temették el február 12-én a Bokodi úti temetőben a 70 éves korában elhunyt Ápity Zs. Milosné Tadiy Zoricát. Baján már régen és ritkán hallott ószláv nyelven végezte a szertartást a ravatalozóban prota Szavrofor Szepanovity Radován mohácsi főesperes és protonamesznik Mártíry Mirosláv espereshelyettes, ráckevei és bajai plébános, három szerb kántor közreműködésével. Majd a mohácsi főesperes búcsúztatta mai szerb nyelven a közszületben álló egykori pápa-feleséget. Ápity Milosné özvegyasszonyként előbb cukorkatzeiteinyiotti a Risztics-féle ház mellett lévő földszintes épületben, majd annak lebontása után a Béke téren trafikot. Régi bajai szerb családok számozott. Férje, Herczegszántó és Baja plébánosaként, tragikus körülmények között vesztette életét 1941-ben. Utolsó éveiben ágyhoz kötött, súlyos beteg volt.

A család mély gyászában megrendüléssel osztozott a megfoglyatkozott bajai görögkelet szerb egyházköziség. Amíg az ismerősök és barátok a végő nyugvóhelyezés kísértek, megkondult a kegyeletésért módon 1982-ben felszámolt szerb temető kápolnájának a köztemető haranglábába áthelyezett lélekharangja. A régi temető megszüntetése óta ez volt a második temetés az új köztemetőben, mely pravoszláv rítus szerint történt.

Dr. Logorjevics György

HAGYJUK A GEMENCET ! (Az érem másik oldala)

A vizek városaként Győrt szokás emlegetni. Ám mi, bajaiak is jogosan mondhatnánk ugyanezt. Sőt, nekünk nemcsak vizeink, de erdeink is vannak, s nem is akármiylenek!

Igaz, Baja nem megyeszékhely, mint Győr. S ez meg is látszik rajta, sajnos. Az ide látogatók idegen gyakran megjegyzi: Milyen szép hely! Kár, hogy egy kicsit lerobbant egy kicsit elhanyagolt.

De nem kell mindenhez pénz. Ha a helybeliek megbecsülnék azt, ami van, talán már nem itt tartanánk.

Gondolok a megrongált telefonokra, a szprével összefirkált falakra, a derékbatört facsemetékre, a felgyújtott kukákra, összetört padokra és még sok mindenre a "városfalakon" belül. De most messzebb tekintek.

Hallom, a horgászok kiásták a csatabárdot: Nekünk kell minden víz! Holtág, morotva, kubikgödör és pocsolaj! Csakis a tilosban terem a nagyhall! Nosza, gyűjtsünk aláírássokat, irány a Parlament! Vége a protokoll-vadászatoknak, reszkecs, Erdőgazdaság! — így a horgászok.

Hogy is van ez? Aki az egyik parton — ahol szabad —, nem tud halat fogni, az a tilosban biztos berámmol? Alig hiszem. Az egyetlen horgász még egy intenzíven halásított üzemi vízen is hoppn marad.

De miért nem fordult meg senki fejében az, hogy az erdő a vadak,

madarak utolsó menedéke e tájon? A világhírű gemenci koronás uraknak, a szarvasbikáknak ez utal fel is út, le is út? Bár éppen érték hozták létre a tájvédelmi körzetet. (Az utolsó pár rétságok, kerescensólymok röpüljenek, amerre látogatók, mert ezután a turistáké, a horgászoké, bódéépitő-szemetelőké lesz itt minden? Éljen a demokrácia, a pluralizmus!)

A darázsólyv, a fekete sas, a törpe- és békászó sas is (s még sorolhatnám) elkölözött már e vidékről, csak ritka vendég.

A gazdaságosabb nemes nyárteleplésének gyorsuló üteme, a tölgyek, az öreg erdők fogyatkozása, az állított holtágak, lekövezett

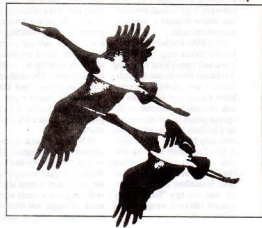
medrek, a csökkenő talajvíz szint önmagukban is elég pusztítást végeznek. A nagy tarvádsok közepén álló hagyásfák (karikatúrái a természetvédelemnek), hiába őrzik a gólyafészket, ha körülötte elint az erdő, oda ugyan nem költözik vissza a gólyapár.

Ha ez a táj — Európa gyöngyszeme — a "civilizált" emberé lesz, akkor semmivel sem lesz különb Baja más alföldi, dunaparti kisvárosoknál.

Gyermekeinket pedig, ha fekete gólyát akarunk mutatni nekik, elvihetjük a kényvátára.

Ehhez kívánjak sok sikert, horgász sportársok!

— szp —

ÉLJEN A MAGYAR

MÉSZÁROS LÁZÁR SÍRJA

Talán szokatlan, hogy március 15-ére emlékezve nem a márciusi újfarkról szólunk, hanem Mészáros Lázáról, az első felelős magyar kormány bajai születésű "hadügyéréről", de a megváltozott körülmények talán magyarázatul szolgálnak.

Mint ismeretes, Mészáros Lázár a szabadságharc bukása után előbb Törökországba, majd Angliába, onnét Amerikába emigrált. Végül Svájcban akart letelepedni, de útját Angliában megszakította egy látogatás kedvéért. Már betegben érkezett, s néhány napi szenvedés után 1858. november 16-án Ey-woodban elhunyt, 63 éves korában. Halálhíre Magyarországra is eljutott, sőt az is, hogy vendéglátója, lady Langdale Titleyben temettetete el, angol és magyar nyelvű szöveget vésetett sírjára. Ezt a történetet és a sírfeliratot azóta számtalanszor közölték, de a sírral senki sem törődött, jószerevével azt sem tudták, hol van.

1967-ben a Kállai Éva Általános Iskola idegenvezető szakoktóra biztatásunkra levelet írt a titley-i iskolának és polgármesternek, kérve, hogy kutassák fel temetőjükben Mészáros Lázár sírját. Mivel válasz nem érkezett, a bajai születésű Teles Ede szobrásznak Angliában élő fiához, dr. Teles Mátéhoz fordultunk. Sűrű levelezés kezdődött. Elküldtük a sírfelirat szövegét, hogy ha csak nyomokban találna feliratot a sírkövön, azonosítani tudja.

Teles Máté leveleiből a következőket tudtuk meg. Titley (Title-nek kell ejteni) kicsi falu, még 300 lakosa sincs és nincs polgármestere, sem iskolája. A gyerekeket a szomszéd helységbe viszik iskolába. A kocsmáros, aki egyben postás is, emlékezett valami különös levélre, ami eltűnt, mert szép bélyegek voltak rajta. A falu Londontól ÉNY-ra fekszik a walesi határ közelében Herefordtól kb. 40 km-re. A lelkész hivatalban tudtak egy sírról, melyben egy "francia vagy spanyol tábornok nyugszik, aki valaha itt élt".

Teles Máté fekvő sírlapot kereset, mert álló síremlék csak anglikánokat illet meg Angliában. A bejáratul balra, nem messze talált is egyet, benőve gazzal, mohával. Alig kezdett a tisztításhoz, jól olvashatóan bukkant elő a LAZÁR név. Ha sérülten is, de napvilágra került a teljes felirat.

A hír hallatán a bajai városi tanács már tett eredménytelen lépéseket a hamvak hazahozatalára. Tíz évi csend után jelent meg Máté Sándor cikke a Népszabadságban (1978. június 25), mely arról szól, hogy szandáni akarják azt a temetőt, ahol Mészáros Lázár nyugszik, s a hozzártartozók elszállíthatják a hamvakat. A város azonnal megmozdult, a tanács kérte a kormány intézkedését, vállalatok, brigádok tettek felajánlásokat a hazaszállítás és a bajai ünnepélyes temetés és síremlék költségeinek biztosítására. A bevándorlási és a honvédelmi minisztérium felkérésére a külügyminisztérium megkezdte a tárgyalásokat az angol kormánnyal.

Eleinte nem is látszott semmi akadály, bár kiderült, hogy a szandálás még csak terv, s az exhumálásokra későbbi időben kerül sor. 1979 őszén kezdődtek a bonyodalmak: előbb csak az emigráns magyar szervezetek tiltakoztak, amit az angol kormány nem volt köteles figyelembe venni, de amikor Amerikából jelentkezett egy állítólagos rokon is, akkor már jogi probléma keletkezett, hisz a leszármazottság — ha oldalági is — dönthet a sír sorsáról. 1980 októberében Lord Carrington angol külügyminiszter Budapesten járt, s akkor úgy nyilatkozott, hogy a tárgyalások folynak a két kormány között.

1979 őszén e sorok írójának is alkalmá nyílt ellátogatni Titleybe. Teles Máté levele és a küldött fénykép alapján könnyű volt a sírt megtalálni, a síron lévő hervad virágcsokor, mely nemzeti színű szalaggal volt átkötve, azt bizonyította, hogy a magyarok

látogatják, s ezt a helybeliek is megerősítették. Az eredeti sírfeliratról az is kiderült, hogy a szandálás törvényes szöveg pontatlan, s ebből már nagy viták is keletkeztek. Megtudtuk azt is, hogy a szandálás tervét elfüggesztették, de a magyar kultúratisztas feladata szemmel tartani a sír és a temető sorsát.

Hogy jelenleg mi a helyzet a sír körül, nem tudjuk. A hazahozatal ellenzőinek érve az volt, hogy Mészáros Lázár a szabadságharc küzdött, csak szabad földben nyugodhat. A hazánkban bekövetkezett politikai változások után nyugaton is más szemmel néznek bennünket, mint tíz évvel ezelőtt, éppen ezért remélhetjük, hogy egy újabb kezdeményezés sikerrel járna, s több, mint 130 év után Mészáros Lázár hazatérhetne.

Solymos Ede

A Bajai Honpolgár szeretne méltón megemlékezni az 1848/49-es forradalom és szabadságharc ünnepéről. Felkértük dr. Solymos Edét, Mészáros Lázár hamvai hazahozatalának szorgalmazóját, hogy írja meg az eddig végzett munka történetét, Schmidt Antal pedig a Nemzeti dal megzenésítéséről kért nyilatkozatot a komponistától, Tolcsvay Lászlótól.

Musical score for the song "Éljen a Magyar" by Solymos Ede. The score is written in G major and 2/4 time. It features a vocal line (Vokal) and piano accompaniment (Piano). The lyrics are: "Éljen a Magyar, éljen a Magyar, éljen a Magyar, éljen a Magyar." The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamics.

R SZABADSÁG!

A NEMZETI DAL MEGZENÉSÍTÉSE

Tavaly nyáron egy nemzetközi fesztiválon csendült fel, hosszú évek után újra nagyközönség előtt a Nemzeti dal. A bevezető akkordok után az addig lazán heverésző nézősereg felállt, és együtt énekelte a dalt Tolcsvayékkal. Miként tették azt minden korábbi alkalommal, amikor elhangzott. Hiszen sokáig csak koncertről koncertre terjedhetett, később pedig csak kazettáról kazettára, jóideig nem játszottja senki. Hogy miért került csak 8 évvel megkomponálása után először hanglémezre, azt Tolcsvay László így idézi fel:

A Nemzeti dalt 1973 tavaszán zenésített meg, amikor a hajdani Tolcsvay együttest, a "Tolcsvayék és a trió"-t, felkérték, hogy Petőfi versekre zenét írjon. Ez Petőfi születésének 150. évfordulóján történt, amikor a "Petőfi 73" c. filmben szereplünk is. Nos, ekkor gondoltam egy természet, és mondtam, hogy én ezt a verset fogom megzenésíteni. Az ORI-ban történt a meghallgatás, és hát elképedt arcokat látnunk, velem pedig azt közölték a megrendelők, hogy ve-

gyem tudomásul, ez az eddigi legrosszabb szerzeményem, és én annál sokkal letehetősebb vagyok, hogy ilyen félig sikerült dalokat csináljak. A konkrét ígéretük, hogy tudniillik felveszik lemezre a verseket, természetesen nem lett semmi. Mi pedig elkezdtük játszani őket a klubokban, akkor éppen a Vár-klubban és a Kertészeti Egyetemen játszottunk, és örületes sikere volt a daloknak. 1973 tavaszán bizony komoly rendőri készségtség volt arra, hogy a Mátyás templom és az egyetemi kollégium körül gyülekező gyerekeket összefogdoskák, úgyhogy külön demonstrációkat számított az, hogy mi játszottuk a Nemzeti Dalt. Ha most visszagondolok, persze ha nem is konkrétan ezzel a dallal kapcsolatban, de munkánk elő rengeteg akadályt gördítettek, noha addig sem volt valami rözsis a helyzetről, de ezután kifejezetten rossz kezdett lenni, mert semmiféle lemezfelvételt, vagy rádiófelvételt nem készült ezzel az együttesrel. Mi mégis örültünk ennek a helyzetnek, mert a klubba mind többen jöttek, és komolyabb, nagyobb tábora lett a zenekarnak. Természetesen játszottuk a Nemzeti dalt akkor is, amikor megalkult nyáron a KITT-együt (Koncz, Ilkés, Tolcsvayék és a trió), és bődteljes sikere volt mindenképpen, mert mindenütt ugyanazt jelentette, és amit én nem annyira saját személyemnek tudok be. Hanem inkább Petőfiné: ő volt a zsenialis és nem én.

Azután, hogy 1973-ban felbomlott a zenekar, a Tolcsvayék és a trió, ezt a dalt mi, a "Ponográf" már nem játszottuk, 1973-tól 1981-ig így nem játszottja senki. Aki csak tehetett, felvette utolsó koncertjeink egyikén kazettára, és így terjedt el. Baráti társaságokban énekeltek és nagyon büszke voltam arra, hogy meghallottam a Szabad Európa rádióban egy ilyen zugfelvételt. Tulajdonképpen így aztán szép lassan elkezdett a dal saját maga élni.

Amikor "A koncert"-film készült, 1981-ben, még úgy bennem volt a leállítás, hogy én nem is akarom eljátszani, és csak a többiek unszolására vetünk be a műsorba. Hát ott a koncerten aztán kitört a forradalom. Elmondhatatlanul jó érzés a színpadon egy ilyen dalnak a birtokában lenni. Ezek után persze megint feljűlt a háború a Magyar Hanglémezgyártó Vállalattal, hogy felkerül-e a koncertlemezre a Nemzeti dal, vagy sem. Egészen az utolsó pillanatig tartott a herce-hurca. Hivatkoztak arra, hogy hosszú lesz a lemez-oldal, hogy nem túl jó a felvétel, meg mindenre, míg végül előbújt az az, hogy a Nemzeti dalt 1981-ben nem lehet ilyen példányszámban megjeleníteni. Nemeskürty István stúdióvezető személyes

közbenjárására végül is felkértük a lemezre, de annyira az utolsó pillanathban, hogy a grafikus a lemezborítón el is rotította a címet. Mivel az előtte lévő számot a Tolcsvay-Bródy páros szerezte, így hát ezután is azt szedte ki kis letaszott beűvel, hogy Tolcsvay L.—Bródy J.: Nemzeti dal. Jellemző erre a korszakra, hogy ez a lemezgyári hajcibő végül is oda vezetett, hogy egy ilyen otromba hibál demonstrationt ezt az állapotot. Aztán kénytelen volt a lemezgyár betelenni egy kis cedulát, hogy természetesen mi tudjuk, hogy Petőfi írta a "Talpra magyart"-t, közben, mint tudjuk, a vers címe nem "Talpra magyar", hanem "Nemzeti dal", de hát ez figyelmüket messze elkerülte. Így végül is 1981-ben rehabilitálták a dalt, de változatlanul nem játszottuk, miután a zenekar továbbra sem létezett. Ezután már csak egy-két alkalommal énekeltem el, akkor, ha közel volt a március 15-e, vagy olyan hangulatú volt a fellépés.

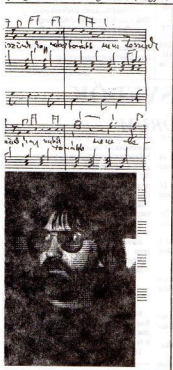
A 80-as évek közepén viszont felkérték arra, hogy egy márciusi ünneepség teljes zenéjét csináljam meg. Minden oldalról, mindenféle nyomás érkezett, hogy nekem ezt el kell vállalnom.

Hát természetesen nem vállaltam el, mert én nem értemet egyet a KISZ-nek Forradalmi Ifjúsági Napok fedőnévű elkendőzésével. Amikor aztán elkezdtek alkudozni, akkor aztán kiderült, hogy nem is én kellet, hanem a Nemzeti dal játszási joga. Én ekkor igyekeztem kipróbálni, hogy van-e olyan erős ez a dal, mint maga a vers, hogy megél-e a saját lábán, megengedtem, hogy vegyék be a műsorba, és hogy eljátszák. Varga Miklós énekelte, de a lemezfelvételre nem hívták el, távolítottak a dologtól. Azt hiszem, hogy egy versszakot ki is hagytak belőle. Nem tudom, hogy a zenei rendező milyen apropóból és milyen megfontolásból engedte meg magának azt a luxust, hogy egy ilyen verset, ilyen dal felülbíráljon, de hát úgy látszik, hogy ő egy ilyen "biztoságosdiba" beleszokott ember...

Őrülök, hogy mindezeket a megpróbáltatásokat túlélte a Nemzeti dal és most, hogy újra birtokunkban van, remélem, sikerül hamarosan megjeleníteni újra, eredeti előadásban, kazettán is, lemezen is.

Arról nem tudok mit mondani, hogy mitől jut az ember eszébe egy ilyen dalt megzenésíteni. De úgy gondolom, hogy ez nagyon fontos pillanata volt annak az egész időszaknak, amit beat-korszaknak és beat-mozgalomnak neveztek Magyarországon.

Nagyon örülök, hogy egy dal már bizonyosan túl fog élni engem.

TAVASZI MUNKÁK

Növényvédelem másképpen

Korábbi cikkemben felhívtam a figyelmet a növényvédelmi munkákhoz szükséges előkészületekre (anyagigény felmérése, beszerzése, stb.) Most szeretném javaslatot tenni egy olcsó, növényvédőszer-takarékos módszerre!

Célja az olcsó felhasználás, illetve a kémiai védekezés kiiktatása — meghatározott kártevők esetében —, a kártevőkre kikísérletezett és a kereskedelmi forgalomban beszerezhető Feromon csapdák alkalmazásával.

Javaslom a kiskert tulajdonosoknak, hogy a már beszerezhető szex-feromon csapdákat bátran alkalmazzák a rovarok elleni védekezés során! Reagon Feromon csapda alkalmazható az alábbi kártevők ellen: szilva-nyolc, barackmoly, keleti gyümölcsmoly, almamoly, almalevelű aknázómoly, almamolca kéregmoly, tarka szőlómoly. (Minden kártevő ellen más csapda kell!)

Feromon csapda megrendelhető: Gyümölcs és Dísznövény-termesztési Kutató Fejlesztő Vállalat Erdi Állomás Budapest, Pf. 108., 1705.

Szükséges mennyiség: 30-50 mg-enként, illetve kisebb mennyiségben és kártevőnként 1 db (minden kártevő ellen, aminek károsítására számítani lehet).

Ár: 72,30 illetve ragasztós pótlap 22-23 Ft/db.

Megrendelések teljesítése április 15-ig. (Postán, utánvétellel).

Hatásmechanizmus a szex-csapdák esetében:

Az endokrinológusok eldőlőnő női szex-hormonok miatt a csapda összegyűjti a kártevők hímjeit, így nincs lehetőség a kártevő elszaporodására! (A szex-hormonok fajtaspecifikusak, csak az adott kártevő hímjeit vonzzák és gyűjti össze!)

Eredményes és szertakarékos azka elleni védekezés:

Nissorum 10 WP atkaölőszere

Kifejezetten javasolom a házikertekben, hévígi házak környékén — szőlőben és gyümölcsösben —. Taktikus azka ellen (szőlőben levél-azka ellen is) a felhasználás!

Előnye, hogy az atkaölő szerek között szinte kivételesen ritka mérgejelzés nélkül készítmény és igen hosszú a hatástartalma.

Korán (kora tavasszal) a tojáslelés előtt időben) alkalmazva az áttelelt tojásokból az atkák kifejlesztését meggátolja, tojás-, lárvá- és nimfáihoz hatása van. A kifejlett atkákat nem pusztítja el! Igen jól kémeli a természetes ellenségeket, aragadózó atkákat. Hosszú, 60-70

napos hatástartalma miatt sokáig a károsító küszöbérték alatt tartja az atkák egyedszámát, és így más védekezést felesleges tesz!

Felhívom azonban a felhasználókat figyelmükre, hogy később más atkaölő szerekkel rotációban kombinálva Mitec, Pol-Akaritox, stb.-vel ad jó eredményt — a kifejlett atkák kímélése miatt!

Méhekre, halakra nem veszélyes! Élelmezési várakozási ideje rövid, 7 nap!

Időszerű munkák:

— Retek vetése fűtetlen fólia alá február végéig végezhető.

A vetést szemenként 8x8 vagy 9x9 cm-es távolságra végezzük, így kapunk megfelelő gumómeretet! (Célservert a vetőmagot méret szerinti rostálva szétválasztani és a nagyobb frakciót használni a vetéshez — az egyöntetűség kelés és a nagyobb növekedési esély érdekében!)

Saláta vetése fűtött fólia sátrorba — korai szabadföldi kiültetés céljára megkezdhető!

Korai káposzta és karalábepalánta nevelést folyamatos ellenőrzés mellett végezzük, az öntözésre, levegőtétésre és a palántaadás elleni védekezésre nagy gondot fordítsunk!

Ha a palánta fejlődését a kiültetés kedvezőtlen körülményei miatt késlelteti, nem a hőmérsékletet csökkentjük, hanem az öntözést hagyjuk el, mert a karalábé megfodósul!

Korai fátlyofóliás vagy szabadföldi hajtatásra a burgonya gumóért már csíráztatni kell! Az apróbb méretű (tyúktojás nagyságú) gumókat alacsony reszkeibe — egy sorban elhelyezve a gumót —, úgy rakjuk a fűtött és világos hajtatóhelyiségbe, hogy a zömök fénycsára kifejlethessen! (A megfelelő megvilágításról gondoskodni kell!)

Időszerű a tárolt gyümölcs és zöldség 2 heticnikénti leellenőrzése és átválogatása a nagyobb károk megelőzése végett.

Bármilyen célból történő palántanevelésnél gondosan ellenőrzjük az állományt, és szükség esetén védekezünk a palántaadás ellen.

Tünetek: a gyökérmagvak elvékonyodnak, lágy rothadás indul meg és a növény elsárgul, majd elbarnul. A beteges sugárirányban foltokban terjed.

Védekezés: — a beteg növények és a közvetlen mellett lévő egészségesek eltávolítása,

— vegyszeres védekezés: a magvetésnél a takaróföld és a tápkocka földjének fertőtlenítése, — beöntözés Orthocid, Zineb, Antracol 0,2-0,3 %-os oldattal, — öntözés gyökérszűrésének csökkentése, megfelelő szellőztetés, a növények permetezése a fenti növényvédőszerrel.

— Gyp (pízait) kezelése: legkésőbb február végéig szórjuk ki a gypfelületre az előre elkészített, jól összeért kompozitot. **Műtrágyát lehetőség szerint ne használjunk!**

— Szedjük meg a dísznövények szaporításához szükséges dugványokat — ha eddig ez nem történt meg! Szaporítható növények: fagyal, tuzóvia, kecskerágó, örögdérm, bazsarózsa, fenyőfélék, tisza. Az utóbbiak dugványát 2-3 nappal a dugványozás előtt kell szedni. A természetberendezésben el nem dugványozott szaporítóanyagot 5-6 C°-os pincében, nedves homokban tároljuk!

— Öltáshoz meg szedhető öltövesztő. Az előző módon, illetve fóliázásokban, hűtőgépben tárolhatjuk.

— Vetőgőy előkészítése a korai szabadföldi vetésekhez már aktuális, így megfelelően tömörödött magagályt várhatjuk a retek, saláta, petrezselyem, paszternák és borsó vetését.

— Aktuális a keményebb hideg elmúltával a rügyek életképességének és termékenységének vizsgálata. Erre legalkalmasabb módszer a hajtás. A gyümölcsfák kisebb termőágait a korona közepéből szintjeiről lezemezzük fűtött helyiségben vízbe helyezzük. A helynyugalmi állapot elmúltával a termő, majd később a hatórügyek megduzzadnak és kinyílnak, illetve kihajtanak. Így képet kaphatunk a termő (virág) rügyek mennyiségéről és életképességéről.

A szőlővesszőt 1, maximum 2 rügyes darabokra vágva a végtiket 3-4 cm-re, meleg helyiségben vízbe állítjuk. Hosszabb dugványt ne csináljunk, mert a rügyek egy része nem hajt ki, a vessző egy része kiszárad! A kihajtott rügyekben lévő fűrkedemények jól megszárolhatók, a ki nem hajtók a fagykár mértékéről és az atka kártételéről adnak tájékoztatást, így az atka elleni védekezésre is időben felkészülhetünk. A rügyek termékenységét pedig a tökéletes metszésnél a helyes rügyterhelés megválasztásához használhatjuk fel.

— Családunknak kedveskedhetünk a korai lombelőző díszeszerjű vesszőknek hajtásával, így a Forsicia (aranyvessző), japánbirs, a babarózsa minden lakás olcsó és igen kedves díszévé válik.

Zimányi Zoltán

VÁROSVÉDŐK FÓRUM

A városvédők egyesület rendszeresen szervez fórumot. Minden esetben a József Attila Művelődési Központban, a hónap második szerdáján.

Legközelebb, március 14-én 18 órától, a Bajai Kábel TV-ről lesz tájékoztató.

Vendégünk: Papp Vilmos, a Telecomplex Rt. ügyvezető igazgatója. Kérdésünk: — Miért nem épül a tervezett üzembem a bajai kábel TV?

Programunk az év első felére: Szeretnénk találkozni áprilisban a IX. választókörület országgyűlési képviselőjével.

Újságírók a szó másjában! Vendégünk lesz Ladányi Benedek, a Bácskai Napló főszerkesztője.

A turistaszézen előtt közlekedési fórum júniusban. Egyik vendégünk, Fercsik Márton

rendőr őrnagy, a bajai közlekedésrendészet vezetője. Második vendégünk még hadd legyen a mi titkunk!

Az év második felében a témát mondják meg Önök! Őni mi érdeklő városunkról, mivel találkozunk városvédők fórumunkon?

Írja meg levélben, hogy meg tudjuk szervezni.

József Attila Művelődési Központ

Városvédők Egyesület
Baja, Vörösmarty u. 5. R.L.

KLUB

Minden héten szerdán 17 órától a 9-es teremben a József Attila Művelődési Központban. Egyesületünk tagjait és az érdeklődőket szívesen várjuk.

Témánk közt: Baja város

VITATKOZZUNK!

Kedves Kovács Zoltán!

Részben örömmel, részben szomorúan olvastam a Népszabadság február 22-i számában a bajai kerekasztalt, amelyet Ön szervezett. Ön magában már az is nagy feyertény, hogy azzal mellé ültette az illetékeseket. Örültem, hogy felvállalta a témát, de szomorú vagyok, hogy az illetékesek részben félretájékoztatják, részben nem a megoldás útját keresték, hanem valami egészen mást. Ami a Nagy-Büdöst illet, mellőzöm, bár meg kell mondanom, hogy az "ellenőrzéssel" szennyvízbefolyókról a vízügynek pontos képe van.

A nagyobbn gond Gemenc jövője. Itt sokféle érdek ütközik, és félt, hogy nem a közjó javára dől el a kérdés, hanem a leghangosabbak "vívják" ki a maguk igazságát. A témát jól ismerem. Erről könyvet írtam, és az anyaggyűjtés kapcsán több évig jártam le rendszeresen. Nem vadásztram, puska nem volt a kezemben. Tehát kezdjük: Gemenc páraiban érték Európában, és mint ilyen, pótolhatatlan. Amak idején jó érzelmi választották ki kormány-vadászterületnek, és megelőzően pedig a kalocsai püspökség reprezentatív vadászterületnek. Ez utóbbi jobb gazdája volt a vidéknek, mint az örökös. Addig nem is volt különösebb baj, amíg a gazdaság önálló volt és vezetője Parti János. Igazi vadgazda volt. A mai állomány csak maradvéka annak, amit ő megteremtett. A nyakló nélküli vadászattal meghozta gyümölcsét. Még nagyobbn baj volt, hogy nyereségérdekeltség miatt összevonták az erdőgazdasággal, melynek az volt az érdeke, hogy az őserdőjellegű tagokat kitermelje és azt gyorsan-nyar, kevésbé értékes nyárásokkal telepítse. A háború után természetből ipari erdő lett. Ez nem kedvezett a vadállománynak. Az erdei mellékfák feltöltődtek, mind a vadászok, mind az erdészek áttöltötték az erdeket, és nem a hidakon jártak, hogy ne kelljen nagyot kerülni. Az Óreg-Duna szabályozásával pedig elérték a Grébeci-, Rezeti- és a Csertai-, három nagy mellékfák feltápolódását. Ez annak köszönhető, hogy sarkantyúkat építettek az Óreg-Dunába, azzal a feladattal, hogy szűkítse a medret, viszont a sarkantyú alatti részek elzártsónodnak, olyannyira feltöltődtek a befolyók és torkolati részek, hogy alacsony vízállásnál már szinte lakodalm sem lehet bejárni. Pedig 20-25 évvel ezelőtti hajókkal és uszálókkal lehetett ezekben az ágakban a fát kibordítani. Így keletkeztek a pangóvizek, sőt a belső

erek és vízállások teljesen feltöltődtek, magyarán megszűntek a halutánpótlást termelő jó vizek. Valamikor ezekben a mellékfágokban milliárdszám kelték ki az ivadékok, és benépesítették az Óreg-Dunát.

Most egy nagyobbn veszély fenyegeti ezt a területet. Fittyt hánnya a védeutségnak, birtokba akarják venni a horgászok, mert hogy kétezeren vannak. Elénczt és kemény kifejezésért, de ez demagógia. Miért állított? Mert ha a Sió-toroktól Szerelemig a Duna, két partját számítva, 54 ezer méter, a horgászrend szerint, ha egyszerre horgászhatnak sokan, öt méter kell biztosítani egy-egy horgásznak. E számítás szerint 10800 horgász fér el kényelmesen. Ekkor még nem számoltam a Simon-Dunát, a Móríz-Dunát, a Sugovicát, a Bártai-Dunát és számos időszakos kis vízállást, amelyek mind alkalmas horgászvizek. Tehát én annak ellenére, hogy magam is horgász vagyok nem értek azzal egyet, hogy a Gemenci-ágba bekerüljenek a horgászok, mert abból sok gond származna.

Ha mindehhez hozzáveszi, hogy a horgászársadalom valószínűleg túleleked a vízekért, akkor a következtetést is megéri. A Kiskőrös-tározó (háromszor akkora, mint a Velencei-tó) a horgászoké lett. A Velencei-tó, a Sorokszri-Duna, a Desodai-tározó, a Dráva 120 kilométeres magyar szakasza — mind a horgászoké lett. Most bírónak azért, hogy a Balatonról is kiiltítsák a halászatot, végül most maguknak követelik a Gemenc vizeit. Hát kérem, kapják meg mind, kivéve a Gemencet. És még egy dolog. El kellene gondolkodni, hogy a horgászat szórakozás, a halászat kenyérkereset és árutermelet. Magyarországon ma az élő vizeken az éves horgászjegy ára átlagosan 600-800 Ft. Ezért az összegért a piacon öt kilogramm halat lehet kapni. Viszont a horgászok átlagfogása évente 16-18 kilogramm (ennyit vullanak be). Hát kérem, minek lehet ezt nevezni? Tanács István nagyon érdekesen fejezi be a tudósítást, így idéz valakit: "Hiába van itt Európa legszebb árteri erdeje, ez a vidék nem a mi vidékünk lesz ezután sem. Horgász akármik lehet, de vadász nem lehet akármik. Elmentek a vörös bárók, majd jönnek utánuk a dollárbarók..."

Én azt kívánom, hogy jöjjenek a dollárbarók, ha a gemenci erdő újra önálló vadgazdaság lesz, ha felmerik az erdő optimális vadeltartó képességét, és csak annyit vadenek ki dollárért, amennyi nem

károsítja az állomány értékét. Legyenek ezek külföldi, vagy valutas magyarok, de fizesse meg a kormánya is, ha a vendéget itt vadásztatja. Akkor majd dollárral lehet kifizetni a vadkár, ha abbahagyják a fakitermelet, a ronitott erdő-részeket hagyományos értékes keményfákkal pótolják, ha megteremtik az egykori évszázados tölgyséket, ha rendbeteszik a belső vízfolyásokat és még sorolhatnám.

Az említett három nagy mellékfág pedig ki kell kotonni, megpedig annak, aki azt tönkretette, tehát a vízügynek. És még akkor is ezeket a vizeket érintetlenül kell hagyni, mert ezek lesznek azok a haltermelő helyek, amelyek mindig biztosítják a Duna optimális halállományát. Ellenben meg kell szüntetni a Sió szennyezését, gondolat, tudomása van arról, hogy a Sió minden hónapban meghatározott napokon szennyvizet bo-csátanak le, s ilyenkor értesítik a

TSZ-eket, hogy ne öntözzenek a Sióból. És ez így megy 30-35 éve.

A vízügyi lobby, sajnos, létezik, ez akarva-akaratlanul Papp László igazgató visszafogott szavaiból is kiderül. (Különbön tárgyi tévedés, amikor a pákásai a halással öszszeszeveszt, alma és körte.)

A vízügyi lobby, és nemcsak Bős-Nagymaros jelzi, hanem az is, hogy titokban már a csongrádi vízlépcsőt is építgetik, sőt tervezésszállon van a barcsi és a dráva-szabolcsi vízlépcsők előkészítése.

Szeretném, ha megértene, és elhinné, hogy ebben a kérdésben pártatlan vagyok. Egyetlen dologban hiszek és a magam módján küzdök is, hogy Gemenc regenerálódjon, és tisztán adhasnak át a kései utóknak. Legalább ötven év kell ahhoz, hogy a sebek begyógyuljanak.

Budapest, 1990. Február 22.

Kácsor László

SZEMTANÚT KERESKEK!

Ki látott 1990. január 2-án Baján, a Béke tér Szabadság út felőli sarkában rendőrautót állni 19 óra 40 perc és 20 óra között?

Kérem segítségét! Az igazságot kell bizonyítani.

A szemtanúk jelentkezését a Bajai Honpolgár szerkesztőségébe, Baja, Ortutay u. 14., tel.: 11-167/22 kérjük.

"kerékpáros"

Március 1. 16-tól a könyvtárban Dr. Reisinger János: biológia a társadalmiszetekben c. előadás-sorozatának 6. előadása

10. Szombat 9-12-ig: Tavaszí játszóház

14. Szerda: Március 15-i megemlékezés műsor

23-25-ig: Megyei angol nyelvi verseny

30. Péntek: 14-től a "B" épületben: Játszóház

Minden héten:

Csütörtökön 14 órakor: IRODALMI VIDEÓ

Pénteken 14.30 órakor: JÁTEKFILMEK VIDEÓN

Az első alapítványtevők

A Bajai Honpolgárban közölt felhívásunkra elsőként jelentkeztek Leits Miklós és Leits István László, mindketten szobafestő és mázoló kárpenterok, akik 5-5 ezer forintot adományoztak az alapítványnak. A Gyermekek jövője záloga Alapítvány nevében megköszönjük az adományt.

Ismeri-e a várost?

Rejtvényünkre számos helyes megfejtés érkezett. A felső kép a régi Postaépület Eötvös utcai kapujának, az alsó pedig a tanácsház erkélye feletti díszfőzet ábrázolása. Sorsolás után 100 Ft-os

könyvtalványt nyertek: Kövesi Erzsébet, Klapka u. 28., Pál Iréné, Szabadság u. 8., és Petz Éva, Szabadság u. 56. Az utalványokat postán elküldött címükre.

Mauris Ferenc kiállítása

Az Alsódunavölgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság és a József Attila Művelődési Központ közös rendezésében tekinthetjük meg Mauris Ferenc újdívidék grafikusművészi kiállítását március 7-25-e között. A látást helyszíne a művelődési központ kiállítóterme.

A
BAJA-DESIGN
Kárpitosipari Rt.
(BLÉVISZ-ből alakult)
bajai
és
nemesnádudvari
kárpos üzemébe
felvesz:

- kárpitos szakmunkást
  - betanított munkást
  - varrónót
  - betanított varrónót
- továbbá kárpitos favazak,
rugók kötözéséhez:
- férfi betanított munkást.

Munkabér: képzettségtől függően
35-70 Ft/óra.

Jelentkezni lehet: a munkaügyi vezetőnél.

Cím: Baja, Nagy István u. 35.

Telefon: 11-622

Bajai 51. sz. Raktáruháza (Rudnay Gyula u. 25/a.)
és

52. sz. Szaküzlete (Fáy András u. 1. sz.)

1990. évben is a vas-műszaki cikkek széles
választékával várja tisztelt vásárlóit.

Valamennyi tartós fogyasztási cikk személyi
kölcsonre.

10 %-os előleg befizetése mellett megvásárolható.

Ügyintézés helyben.

- udvarias kiszolgálás
- szaktanácsadás
- házhoz szállítás

A
BÁCSKER

TAVASZI AJÁNLATA

- *DUNA divatáru*
olcsó férfi ingkabát, KAPPA póló
- *Lakástextil bolt*
abroszok, konyharuhák, törülközők
- *GABI Kisáruház*
pólók nagy választékban
- *Diszkont üzlet*
olcsó faltól - falig szőnyeg 4 m-es
- *Bácska Áruház*
hazai és import vetőmagok

**EGY FEDÉL ALATT
A BIZTONSÁGGAL**

A legjobb lakótárs. Otthon van mindig,
de sose zavar. Sőt.

Ha kell, segít. Gondoskodik.
HUNGÁRIA OTTHON Biztosítás

A **HUNGÁRIA OTTHON Biztosítás** az új értéken való
biztosítás lehetőségét kínálja partnereinek.
Egyedi igények szerint köthető. Ön választhat,
hogy milyen értékű biztosítási védelmet kíván.
Természetesen az alulbiztosítás elkerülésére is
tanácsot adunk.

MINDEN ESETRE: HUNGÁRIA OTTHON BIZTOSÍTÁS

GONDOSKODUNK, TEHÁT VAGYUNK.

HUNGÁRIA BIZTOSÍTÓ RT

RÁGALMAZÁS?

HITELRONTÁS?

SAJTÓETIKAI

VÉTSÉG?

Fel vagyok jeleltve — figyelmeztetnek városrészre jóakarató ismerőscim. Mégpedig a Pécsi Rádióban február 22-i reggeli elhangzott tudósításon, mely a városvédő egyesület közgyűléséről szólt.

Mit is mondtam? Ime a felháborodást keltő részlet:

Az egyesület viszonya nem volt fehéltlen a városi tanáccsal sem, amint ezt Éber András építészmérnök, a nemrég lemondott élnök szeliden megfogalmazta. Mint mondta, kezdeményezések már a tanácscha közösen elakadtak.

Barna György tanácselnök helyettes az együttműködés szükségességét hangsúlyozta, és példázattal elmondta, hogy előjött az összejövetelre, jóllehet senki sem hívta meg. — De, igen! — állították a szervezők. Erre egy olyan jelenet következett, melyre talán még az émeletesebb korú hallgatók is emlékeznek a Pál utcai fiúkból. Ott ugyanis Kolnay Pál élnök szilárdan kötötte az éb a karóhoz, hogy igenis, ő becsülettel rágta a gittet, Barabás tag viszont konokul tagadta a rágás tényének fennforgását.

Nos, a közgyűlés is rágta még egy ideig a gittet. Közben szóba került, hogy a Bajai Honpolgár című független, város- és környezetvédő lap kiadásának nincs értelme, a városi tanács lapjának viszont van. — Kétségtelen — vélte Milánov Dániel környezetvédő, hiszen a Bajai Honpolgár minden számát szétkapkodták az olvasók, a városi lap sokmázsányi remittendájából pedig még sokáig lehet újságpapírt csinálni.

Eddig az idézet. Döntsek el az olvasók, hogy ártottam-e valakinek. És ha igen, kinek? Talán az egyesületnek, vagy Kolnaynak, Barabásnak a Pál utcai fiúkból? Netán a városi újságunk? En úgy gondolom, hogy hivatásom szabályai szerint tudósítottam; az igazat mondtam el a közgyűlésen elhangzottokról.

Gal Zoltán

Van, aki elfelejt fizetni

SPORTHORGÁSZ HÍREK

Az egyesület március 5-én tartja azon következő vezetőségi ülését. Ennek napirendjére az idei költségvetés megírtyálása és jóváhagyása szerepel.

A horgászati lehetőségekkel kapcsolatban az egyesület vezetőkkel, hogy a közeljövőben kedvező változás lesz a Gemenci Tájvédelmi Körzet horgászati rendjében.

Február közepéig a tagságnak több, mint fele megújította a tagságát, és kiváltoa területi engedélyt. A Kék-tó iránt változatlanul nagy az érdeklődés. A környező egyesületekből többen kettős tagságot is vállalnak, hogy területi jegyet kapjanak a Kék-tóra.

Az egyesület vezetőknek nagyszabású terve van a Kék-tó környékével. A horgászaturizmus bázisává lehetne kifejlesztetni, a Duna közelsége nagy lehetőségeket rejt magában.

A volt szovjet löszraktári területét meg szeretné vásárolni az egyesület, ezért az Országos Fejlesztési Intézetbe fordult, ahol a kérelmet előjegyezték.

A Kék-tó területe a bajai Vízügyi Igazgatóság kezelésében van. Néhány hete levélben kereste meg az egyesület a vízügyi igazgatóságot, hogy a kezelői jogot szeretné megvásárolni, ha a mintegy 17 hektár területért elfogadható árat

jelöl meg az igazgatóság. Reméli az egyesület, hogy a vízügyi igazgatóság az ár kialakításánál nyomatékkal veszi figyelembe azt a körülményt, hogy az 1968-as földrendezésnél a Petőfi-sziget bejárásánál lévő horgászegyesületi területet saját nevére teleköttyeztetve, majd 1969-től az ottani telep megszűnéséig bérleti díjat szedett az egyesületől (1980-ig). Ugyanis a régi telep a 40-es évek elejétől horgászegyesületi tulajdon volt, a földrendezésnél nem nézték a vízparti terület esetében, hogy kinek a tulajdona volt. A vízügyi érdeket volt az első. Most itt az alkalom, hogy a vízügyi igazgatóság az akkori eljárását az egyesülettel szemben kompenzálja.

Ezek a kérdések mind szerepelnek a vezetőségi azon következő ülésén.

Az elmúlt napokban Baja testvérvárosából, Waiblingenből hozott levelet a posta. Még a múlt évi kezdeményeztük az ottani horgászegyesülettel a kapcsolat felvételre. Erre jött most válasz. Elfogadták javaslatunkat, és meghívták a bajai horgászok képviselőit az ottani óvárosi ünnepségre, mely június 29. és július 1. között lesz. Megírták, hogy ezen az ünnepségen az ottani horgászoknak is lesz egy "sütsúra", melyben az

itaikon kívül speciális halételek cspástult, pontybol készült saslik is kaphatók lesznek. Az ünnepségen ottan horgászatra is meghívták a bajaiakat.

Egyesületünk várja a testvérvárosi egyesület felhívását, mely tudomásunk szerint - szervezi a waiblingeni látogatást.

A Bajai Honpolgár legutóbbi számában, a horgász-rovatban írtunk arról, hogy a Petőfi-szigeti csónakgarázsok teleköttyezésénél ha valaki nem jelenik meg az okirat aláírásánál, annak garázsa egyesületi tulajdonban marad, és az egyesület az építési költséget elszámolja, majd kifizeti. A garázstulajdonosok közül többen ki fogásolták az "ultimátum-szerződés" hangot. A többség számára ez valóban jogtalan, de van néhány olyan tagunk is, aki használja a garázst, de elfelejt fizetni.

Tájékoztattuk a garázstulajdonosokat, hogy aki nem tud megjelenni a jelzett időben az okirat aláírása végett, lehetősége van felkeresni dr. Csongor Csaba ügyvédet a 2. számú ügyvédi munkaközösségi irodában (Baja, Kosuth Lajos u.) a hivatalos idő alatt.

Dr. Sárközl István
elnök

Feladó: .....

Cím: .....

- Áras tájkoztatót
- Nedvességmérés
- Szaktanácsadást
- Megrendelőlapot
- Vállalkozói tevékenységek

TUKORA TAMÁS
falszárító kisiparos
6500 BAJA, Fáy u. 1. sz.

Az ország területén 19 kirendeltségünk áll rendelkezésre

Falszárítás bontás nélkül

AQUAPOL falszárító készülék, ami mindenféle építőipari beavatkozás nélkül kiszárítja lakása, épülete nedves falait ● Működéséhez a föld mágneses energiáját használja fel ● A szárítás ideje alatt nem kell kiköltöznie lakásából ● A készülék ára csak a fűtési költségek megtakarításából 2 év alatt megtérül ● A lakókörnyezetet egészségesé változtatja, penészgombákat leszártja, dohánzgot megszünteti ● Országos szervizhálózat, 3500 referenci Magyarországon és Ausztriában ● Osztrák licenc alapján készült, mágneses falszárítás ma csúcstechnológia a világon ● 20 év működési garancia ● Ma ismert mindenféle falszigetelési eljárásnál olcsóbb!

A HÓVIRÁG TITKAI

Néhány nap óta kedves látvány a utcai úrókoszokból kikandálók sok hívógeszokor. Bár napról napra szert még a tél az őröd és mező fölött. A megtört hatalmát mi sejteti velünk a kikelet első hórónok, a hóvirág.

Ha érteni tudnánk mézillatú szármainak beszédét, sok-sok érdekes dologt tudna ám elmondani nekünk. Eppen ezért érdemes vele szóba állnunk.

A hóvirágok már nagyon régen ismerte és szerette az ember. A régi görögök, a hellének, fehér virágúiról nevezték Galanthusnak vagy Iepirának. A tudósok már régen törtek a fejüket, vajon mi okozhatja a szíromlevelek csillogó fehér színt. Ugyanaz, ami a nyír kérgének sápadtságát. A levelek sejtjei jórátában és sejtjeiben levegő van s nem antocianin festékanyag, ami a színes szírmokban található. Ennek a levegőnek tulajdonítható a teljes fényviszaverődés és ennek eredményeként a fehér szín is, ami különben pompás csalogató, valóságos reklámtáblát jelent a rovarok számára. A koratavasz arvarjában szinte világlátanak a hóvirágok, a méze, pollenre éhes rovarnereget egy kis pókoszostokodásra csábítja. A szélsőséges tavaszi időjárás persze kemény próbára teszi a mérész kis virág ellenléti képességét. Ha figyelmesen szemügyre vesszük, azt látjuk, hogy az időjárás alakulásához képest nyitja vagy csukja virágait. Hát ezt meg hogyan csinálja? Ha szép és napfényes napok járnak, úgy a szíromlevelek belső oldalán nő gyorsabban, s így a virágocskák szétterül, ha pedig beáll az este vagy borús napok járnak, akkor a külső oldal növekedése erősebb, s a virág szépen összehajlik. Ennek az az eredménye, hogy a virágok olykor óráira is megnednek.

Ez a lecsüggesztett virág-állás azonban a legelőszerebb alkalmazkodás bizonyítéka, hiszen így a szírmok valóságos ernyőt alkotnak és megvédik a termőt, valamint a porzókat a szél és eső ellen.

A virág belseje is igen érdekes képet nyit, különösen, ha mikroszkóppal keresztül vehetjük szemügyre. Egyik tudósunk szemléletesen írja le azt a látványt, ami a lepellevelek csalogató rovátkái mentén bemászó rovarok szeme elé tárul. "Az aranyárga porzók sejtjeimben zöld hártya előtt csillognak s rajuk az ezernyi, babakali, sötét aranyárga virágpor olyan, mint valami drágaművű aranydíz. A rovar azonban nem bámul sokáig, onnivalóbb keres. Ha a rovátkák mentén beljebb halad, talál is jó korai mektár. Közben persze magára zedi az aranyzöld virágporzemeteket. Átmenve egy másik virágra, elvégzi a

beperzós fontos munkáját." A hóvirág pollenje sokáig friss és csátráké persze marad. A virágok tokok csupán akkor pattannak fel, ha puska ravaszhoz hasonló képződményüket valamilyen rovar megrinti. Ilyenkor azután valóságos virágpor-zúdul a mécsárdrábba tévedt kis féltőlábú szőrös lábra, hátpálcájára, s adva van a beperzós egy legfontosabb feladata, a pollenzárllatás.

Amint a megtermékenyítés megtörtént, a bókólor virágocskák szépen felemelkedik s lehetővé válik, hogy a három kópécsal nyíló tokmérés, miután megérett, szétszórhassa a faj fenntartását biztosító magvacsokkákat. Ezek egy kúpípusodó híros részzel vannak ellátva, ami a hangykák pompás csemegéje. Az erdők dolgos népe azután behorogja a hóvirágmagvakat a föld alá, valóságos ellátva azokat megfelelő mélységbe.

Mi teszi lehetővé az igen korai virítást? A tavasz folyamán virágok rengeteg tartalék-tápanyagot halmoz fel földalatti hagymájában. Sietni kell az asszimilálás munkájával, hiszen csupán néhány hét áll rendelkezésükre. Ha ugyanis az erdő fái kilombosodtak, nem kap több fényt, s így asszimilálni sem képes. Már ősszel megindul a küzelem a koratavasz virágzás érdekében. Hatalmas munka vár most a hóvirágra. Át kell törnie a felelte tornyosuló 10-12cm-es földrétegre, hogy tavaszszal könnyen kibújhasson az avar alól. Ezt nagyon szellemesen oldja meg a hóvirág: szalagszerű leveleiből valóságos kis védt formát és ezzel törli át a fekete szemeződőt. A levele végének szövegeteigen kemény, így a rétegrő nagy munkát el is tudja végezni. A két bórmedű lepel vályúhoz hasonló csatornájában foglal helyet a virág, így védi meg a sérülések és a hideg ellen is a virágot.

A hagyma, amikor a magból kifejlődik, gyökereket bocsát a talaj régi közé. A gyökerek azután elkezdnek rövidülni s valósággal behúzzák a hagymát abba a mélységbe, amelyben legkedvezőbben tud fejlődni. Az idősebb hagymák kis fiókák is fejlesztetnek, melyek magukat "önállóitá" a hóvirág kis kolóniákként, csoportokként alkot, ezek felett legtöbbször el is olvad a hó. A növényéket lélegzőszélén ugyanis mindig termelődik egy kevéske meleg, ami elegendő egy vékonyabb hórteleg felolvadásához.

Amikor tehát korra tavasszal néhány szál hóvirágot szedünk a még fagyos erdőszélén, úgy nézzünk a kikeletet hárdezt virágocskákra, hogy annak titkai a lehető legkifejezettebb és az alkalmazkodás csodálatos szép példái tárják elénk.

Csehők Gyula

SEMBENÉZVE

Mostanában mindannyian egy kiterjedt kampányhadjárat részesei vagyunk. Ha csak szűkebb pártáinkra értjük is, látjuk és érezzük, hogy kopogtatnak ajtinkon, a város telve fényfémelő szövegekkel, arc képekkel és pontokba foglalt ígéretekkel.

A legutóbbi, demokratikusnak nevezett, kettős jelölés ma már a múlt. Most akár tizen is versenghetnek egy-egy körzetben egyenként a legkülönböztetb színekben és legígéretesebb kilátások előtérbe helyezéseivel. Számos megoldásmodozatot vázolnak az eddigi ide-oda kapkodó felmegoldások helyébe, ha szavazunk. Egyaránt mindenki jót ígér a saját programján keresztül. Optimizmusunk határtalan, szinte el is felejtjük a idegpróbaló megaláztatásaink hétköznapiját. Ma csak az egyre növekvő árakat vesszük, önként-

lenül felmerül, hogy a döntést hozók jövedelmeihez igazodnak, nem pedig azokéhoz, akikről származik a homatyai megbízatás.

Életünk megújuló fejezetét remélhetően előrevissza a szabad választási lehetőség, hogy szabad akarattunk szerint szavazhatunk arra a jelöltre, akinek programja a legszimpatikusabb számunkra, a legrealitásabbnak tűnik.

Egyben már elvee biztosak lehetünk: hogy nem fog megismétlődni a történelmünk nevezett, mely évizted előtti választás, melyről tudjuk, milyen eredményvel zárult.

Bármelyik program kerekedjen is felül, bárki jusson is a parlamentbe, megannyi csoportérdek egyetemes közben sem felejthető azok képviseletét, akiknek bizalmából került a tisztségre.

ál

A JAMK koncertajánlata KONCZ ZSUZSA

Nem kell külön bemutatni Koncz Zsuzsát a bajai zenebarátoknak. Mindenki ismeri igényességét, szövegcentrikus előadásmódját, kisu-gárgázását a színpadról. Szinte belénk szuggérija a dalok értelmét, mondanivalóját. Sokszor hallottuk rádióban, sokszor láttuk a TV-ben, de ritkán láthatuk eddig Baján élőben műsorát. Hosszú idő, majd tíz éves szünet után lépett fel újra 1988. decemberében nálunk. Most új ötszázéltátsával egészen frissen, meg a budapesti koncertek előtt érkezik most március 9-én Bajára. A műsor gerincét a még mindig aktuális "Fordul a világ..."-dalok (1988) és a legújabb Versteeme III. (1989) dalai alkotják. Kiegészítve természetesen néhány mindig szívesen hallgatott régi, immár örökzöld Szőrenyi, Tolcsay és Illés kompozícióval. Zenekarában a lemezfelvételekről jól ismert zenészek kaptak helyet, élükön a zeneszerző-billentyűs Borna Tiborral, akinek egyre több dalát énekl a utóbbi években Zsuzsa. És természetesen élvezhetjük a kiváló szoligótárs, Mórca Mihály játékát is.

Jó hír, hogy a művelődési központi a koncertet most a sportszarnok-nál sokkal barátságosabb Közponi Moziban szervezi.

Sch. A.

AZ ORTUTAY GYULA ÁMK-BAN MŰKÖDŐ TAGOZATOK

Második idegen nyelvként 3. osztálytól tanulják az ANGOL nyelvet, emelt órázshban.

Tagozatos formában 1. osztálytól RAJZOKTATÁS folyik intézményünkben.

A város önkormányzatától várjuk az ide jelentkező tanulókat. 3. osztálytól "ÜSZÓ"-osztályba kerülhetnek a sportban, mozgásban jó adottságú rendelkező tanulóink, akik hetente 5 alkalommal vesznek részt úszóedzésen.

Mindhárom osztályba felmérés alapján kerülnek be a tanulók.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS

A pályázatot meghirdető szerve: Ortutay Gyula Általános Művelődési Központ (Baja, Ortutay u. 14.)

Meghirdetett munkahely: Ortutay Gyula ÁMK Általános lakotája Munkakör: általános iskolai intézményvezető-vezető

Képesítés, egyéb feltételek: tanárképző főiskola, 5 év szakmai gyakorlati Juttatások: rendezett alapján

Aikalmazás időpontja: 1990. 08. 01.

A pályázat benyújtásának határideje a megjelenéstől számított 3 hónap, legkésőbb 1990. május 30.

Baja, 1990. február 28-án

Csiba Gyula igazgató

RÉGI UTCANEVEK

Az elmúlt számbunkban megkezdült a város utcaneveinek érdekes történetéről szóló sorozatunkat. A továbbiakban is Flach Pálnak Die deutsche Gassenamen der Stadt Baja (Baja város német utcanevei) című alapvető tanulmányára támaszkodunk.

Fonatos újközvédelmi pont és utcánév lehetett az úgynevezett Szurdalja. Ez szerbül szakadást jelentett, és Csapór Gyula városi főjegyző 1866-ban kelt feljegyzése szerint a Duna régi ágya lehetett. Bizonyára sokáig mint homokbánya szolgált, melyből talán az egykori várfalakhoz nyerték az anyagot. Ma Alkotmány utca nevezik. A szakadéson kívül volt egy keskeny út, mely az alsó Savigovica-parttól, azaz a Szurdalja bejáratától egyrészt a Halter utcáig (Bathányi Lajos utca), másrészt a Galamb utcáig tartott, és korábban Szurdulja utcának nevezték, sőt a népvallás még ma is így hívja. Miután az utca a folytatásig képernyő a parton lévő utcának, 1903-ban Parti utcának keresztelték el. (Ma Záványos utca.)

A népi utcaneveket lassan a hatóságilag előírt megnevezések váltották fel. Az elsők a Szent Antal (Szamuely), a Ferenc utca (1807), a József utca (1847), a Bódog vagy Zichy Bódog tér (1862 után), a Haynald Lajos utca (Tánczos) 1870-ben, a Báró Eötvös József utca (1881), a Tóth Kálmán utca (1894) és az Erzsébet királyné utca (1898).

Az 1901-ben elhatározott és 1903-ban bevezetett névadás tulajdonképpen végleg kipusztította a népi neveket. Az akkori főispán szerint "az átkereszteléssel megtestelt azt a feladatot kapta, hogy a hazát és a város érdekében nagy érdemeket szerzett, híres személyiségek nevét örökítse meg".

Végezetül álljon itt két érdekes utca elnevezésének története. A mai dr. Grausz Ármán utcát Apothecker-Gassenak neveztek. (Magyarul Patika vagy Patikárius utca lehetett.) Még 1898 előtt Tóth Kálmán utcára keresztelték át, miután megállapították, hogy a költő itt született a Betvárosi Kukarcsda (a Zich féle vendéglő) hátsó oldalán lévő épületben. (Érdekesegként megemlítem, hogy a vendéglő tulajdonosa Sass Sylvia operánékesnő nagyapja volt. G.Z.) Amikor a költő születésének 100. évfordulóján, 1931-ben a Zichy Bódog tereit Tóth Kálmán terere keresztelték át, helyette a grófnő — aki a tereit a városnak adományozta — neveztek el a régi Tóth Kálmán utcát, melynek mai neve dr. Grausz Ármán, a "szegények orvosának" nevét viseli.

A Sütős utca, majd Izraelita Kórház, ma Móra Ferenc utca az eredeti névet Keszler Balazsra pékmeسترőn kapták, akinek itt volt az 1780-as években a stúdiója, a mai szociális otthon helyén. Az udvarban szárazmalom állt,

mely 1798-ban legett. Keszler utóda Schmidt József lett. Neki is péksége és szárazmalma volt itt, az 1830-as években, míg a telek az izraelita egyházközség tulajdonára került, mely kőrházra épített rá.

Flach Pál különös történetet talált pékekkel kapcsolatban a törvényeségi jegyzőkönyvben (1789):

Márffy Lipót út, az országos szeméti bizottság kiöltötte által egybehívtatták a bajai pékek a városházára, ahol a szemlék megmérlették. A vizálatánál Entlinger Józsefnél 1/2 lat, Kern György 2 1/2 lat, Özevgy Schellerin Mériánál 1 1/2 lat, továbbá Keszler Balazsnál 1 1/2 lat hiány találtott. Márffy Lipót ír parancsánál Entlinger József 12, Kern György 25, Keszler Balázs 20 helyszíni bontóesekkel, Schellerin Mária pedig hétévrai áriszonnal büntetett.

Mit kellene némelyik mai pékek kiáltania, ha az által drótki, de talán gyakran az egyedül hiteszők büntetést nem szüntettek volna meg? — elmélkedik a jeles szerző.

Magyarországon téli vendég. Seregély nagyságú. Répte is hasonlít a seregélyhez, de színe barnás és fején bóbótt visel. Nevét onnan kapta, hogy karevezői hegyen apró, élénkpiros lemezeket figyelhetők meg. Fészkelőhelye Norvégia, Svédország, Szovjetunió északi fejedényei és tajja.

Hozzáink csak télen, de nem minden télen érkezik. Időnként inváziószerűen, nagy tömegekben jönnek, és tartózkodnak nálunk november-április hónapok között. A gyűrűzésük alapján ma már tudjuk azt is, hogy egy részük rövid tartózkodás után továbbrepül Franciaországba, Olaszországba, Görögországba, Jugo-szláviába.

Táplálékuk főleg bogó, ritkábban rügyek. Legkedveltebbek a madárberkenye, japánakca, ostorfa, vadszőlő termései és a nyárfa-rügyek.

Mostani aktualitását az adja, hogy 1989-1990 telén, az elmúlt évektől eltérően, szokatlanul nagy tömegben figyelhető meg a városban és környékén. Még 1976-1988 között csak négy alkalommal figyeltük meg kisebb csapatait, (3-15 példányt) ezen a télen január 21-én Csávozyon 35 példányt, Baján január 29-én 30 példányt, január február 15-én 110 példányt, Szeremele közelében február 17-én 40 példányt. Felbukkanású szintemindenütt várható, ahol táplálékot találnak. Jellegzetes cipre-leszserű hangjukról, amit röptükben is hallatnak, könnyen felismerhetők.

Sebezhetőségük oka viszonylag szelíd, bizalmas természetű. Lehetőségek elensőségük csaknem egyedül az ember, főleg a csúszkás kiserember. Nem tagadom, hogy magam is az voltam. Most szoknak a gyerekeknek, akik közelről szeretnének madarat látni, megismerem, felajánlom, jöjjenek a Petőfi-szigeti Gyermek és Ifjúsági Házban működő madárvédő szakcsoportba, ahol városkörnyéki kirándulásaink közben a híválgy fogott madarakat gyűrűzés után sérteletlenül engedjük.

Természetesen tudom, hogy adataink hiányosak és esetleg másoknak is vannak megfigyeléseik. Szívesen vesszünk minden kiegészítést.

Kalocsa Béla

JELES NAPOK

Március — Bójtás hav — Kos hava

A farsang kezdete Vízkereszt, január 6., de hossza attól függ, hogy mikor van húsvét. Az idén farsang farka március elejére esik. Farsang a mulatságok, lakodalmak ideje, de a szokások javarésze az utolsó három napra összpontosul. Eredete a pogány római bacchanáliákban keresendő, a tél temetése, a tavasz köszöntése, termékenység varázsló cselekedetek húzódnak meg a sokszor féktelen mulatozások mélyén. Az egyház mindig elféltte, az őrödi ünnepeknek tartotta, ennek ellenére a királyi udvarokban ép úgy meghonosodott, mint a falusi kumyhódban. Vidékenként igen változatos szokások alakultak ki, de jellemzőek az átlarcos, jelmezes alakoskodók, az eszem-iszom, a fánk.

Március 4. FARSANGVÁSÁRNAP,

5. FARSANGHÉTFŐ,

6. HÚSHAGYÓKEDD,

7. HAMVAZÓSZERDA. A bűnbánat napja, szigorú böjt.

8. CSONKACSÜTÖRTÖK, zablő csütörtök. Sok helyen ilyenkor fogyasztották el a farsangról megmaradt ételt, ezen a napon tartották a cigánybált, "eltemették" a bogót, hisz negyven napig tilos volt a zene, a mulatság.

9. FRANCISKA. Amilyen idő van, olyan lesz egész márciusban.

12. GERGELY. Gergely pápa a középkori diákok patrónusa, amit felvonulással, "gergelyzéssel" ünnepeltek. Vetőnap mikra, bűzra, rozsa, hüvelyekre és palántás növényekre. A vetés előtti éjjel a gazda ne aludjon a feleségével, mert izzós lesz a búzája.

15. NEMZETI ÜNNEP. Meg kell kezdeni a szőlő metszését, hogy április 1-jére befejezhesék.

19. JÓZSEF. A famunkások (ácsok, asztalosok) védőszentje. Az első melegező nap, a tavasz kezdete, a zab és burgonya vetésének ideje. A méhek kieresztésének napja.

21. Ugyancsak melegező hozó szent a BENEDEK. Az e napon dugdosott fohagyama elfűzi a boszorkányokat. Fohagyamát és zsírt szenteltettek, az ebből készült kenőcs gyógyítja a fájó végtagokat.

24. GÁBOR. A káposzta vetésének napja.

25. GYÜLLŐCSOLTÓ BOLDOGASSZONY. Mária megfogant a Szentlélektől. Öltás és szemzés napja. Vörösbort kell inni, hogy szaporítsa a vért. A derült idő jó termést ígér. E napon veti fel magát a hal a vízből, hogy levegőt vegyen. S.E.

A BÁCSKAI ZÖLD KÖR

A jövőnk múlik azon, hogy milyen környezetet teremtünk!

Elemi közegünk, a levegő, a víz, a termőföld kritikus állapotba került. Bajánk és környékének természeti szépsége, gazdag növény- és állatvilága az állami és emberi tudatlanságból eredő intézkedések következtében kiszolgáltatott helyzetben van, látványosan pusztul: példa rá a Gemenci erdő írtása; a vadizcek eltűnése, az olajos Duna, a szennyezett Sugovica, a fapuszulás, a benzingőz, a Dérikergeticsönkötés, a szeméthalmozás, a sok alkalmi személtelp. A társadalmi feltételek romlása biológiai romlással is párosul, mely az ember testi és szellemi egészségét egyaránt veszélyezteti.

Egyre aggasztóbb statisztikai adatok bizonyítják, hogy növekszik az egészségkárosodással születeti és koraszülött gyermekek száma. Ezt a környezeti ártalmakon kívül a szülői egészségtelen életmódja, a dohányzás és az alkoholizmus fokozza.

Milyen jövő vár az emberiség-re? Ké-e a felelősség?

Minden józan gondolkodású embert várnak sorainkba, aki

— tenni akar családjá, önmaga, környezeté egészsége védelmére,

— Baja város környezeteszeti-kuma védelmére,

— vállalkozik nevelési programunkban való részvételre

— segít akcióknak lebonyolításában, mégpedig

— a politikától függetlenül, lelkiismeretnek hallhatva.

Feladatunknak tartjuk:

1. A nyilvánosság elé tárni a természetet pusztító jelenségek okait.

2. Kapcsolatot építeni mindazokkal a közösségekkel, melyek programunk végrehajtásába be akarnak kapcsolódni.

3. Rendszeres felvilágosító, nevelő munkát folytatni a város gyermekei és felnőttei között.

4. Akciókat, mozgalmakat szervezünk a program végrehajtására.

A mozgalom területei:

1. Környezetvédelem

— tájvédelem

— növény- és állatvédelem

— levegő, víz, talajvédelem

— Baja és a környék településeinek védelme (parkok, házak, utcák, terek).

2. Sport- és egészségvédelem

— A tömeg- és vízisport támogatása

— kapcsolatteremtés oktatási és egészségügyi intézményekkel a

sport-akciók és egészségügyi felvilágosító munka szervezésére (egészségvédelem, életmód alakítás, stb.)

— az ifjúsági turizmus segítése.

3. Közművelődés

— már meglévő, biológiával foglalkozó csoportok bevonása akcióinkba

— önálló rendezvények (kiállítások, előadások, találkozó) szervezése

— közművelődési intézmények bekapcsolása a programokba.

Általános követelések:

1. Beleszólás a környezettel, sporttal, egészségügyek kapcsolatos városi döntésekbe, pénzek elosztásába.

2. Véleményünk nélkül ne döntenek a zöld területek hasznosításáról.

3. Vigyázni kell Baja kisváros jellegének megőrzésére.

4. A vízváros jellegét erősíteni kell.

AZ IDEI PROGRAM

1. Tárgyalást kezdeményezünk az ADUKVIZIG és a Gemenc vezetőivel az erdő- vad-, víz- és tájvédelemről.

2. Védnökséget vállalnak a Petőfi-sziget felett.

3. Farnatási és ültetési akciók indítunk. (Minden újszülött bajai kisgyermeknek ültetési fát!)

4. Egységessé sportirányítást követelünk a művelődési miniszertől.

5. Önálló tömegsport versenyeket rendezünk.

6. A városi tanácsnál kezdeményezzük Baja vízisportjának kiemelt támogatását.

7. Az illetékeseknél eljárunk, hogy a Szeremlei Dunát megnyissák az evezősport számára.

8. BAJÁLIS-ON önálló program szervezése:

— környezetünk bemutatása gyermekrajzokon keresztül (pályázat!)

— sportverseny (kispályás labdarúgás, futás, kerékpározás, stb.)

9. Október hónapban a Kisállattenyésztők Nemzetközi Kiállításán a Bácskai Zöld Kör jelenjen meg reklámjaival fotókkal.

10. Kapcsolatot, együttműködést kell kialakítani a Természegységmozgással, Csillagások Egyesületével.

11. Meg kell alakítani a Kör ifjúsági csoportját.

12. ŐA helyhatóságai választások alkalmával legalább egy tagot be kell juttatni a tanácsostestületbe.

AZ UTOLSÓ STÁCIÓ

Beszélgetés Sarkadi Zoltánnal

— Te valamikor sikeres ember voltál.

A város egyik legjobb esztergályosának tartották. A sportban is szép eredményeket érte el, ökölvívásban országos bajnok lettél. Most pedig fekszel az állomáson, ezen a padon, jobban mondva a padodon. Több, mint két éve ezen alszol. A rangidős csöves te vagy. Paritnya nyolc hónapja lakik itt, Péter bácsi meg csak az ősz óta. Az a szerencséd, hogy nagyon keménykötésű ember vagy, mert ennyit egy állat sem bír ki, mint te. Tavaly még egész jól voltál, most meg alig van erőd elvisszogni a készsáz méterre lévő Borotaiba. Tisztálkodásra van-e lehetőség?

— Néha megengedik a vasutasok, hogy megfürdök. pont három hete, hogy utoljára fürödtem. Néha szabályosan lerohad a zokni a lábomról. A nadrágomra is ráferme a mossa, mert legalább fél éve az esőn kívül nem látott vizet. El is van szakadva, mert tegnap nagyon megverték. Egyébként kössz a kaja, amit a műlőker küldt.

— Miért bántottak?

— Nem tudom. Azt sem egészen, hogy kik. Csak egyre emlékszem közülük, azt majd a haverok megverik. Azért nem látom mindenkit, mert a sötétben homokot dobta a szemembe.

— Meddig lehet kibírni evés nélkül?

— Nyolc napig voltam meg nélküle. Egy idő után az ember leszokik az evésről. Én egy szendvicset is csak többszörre eszek meg. Ha pénzhez jutok, inkább iszom rajta. Vizet nem szoktam inni, mert beteg leszek tőle.

— Mennyi pénz lehet naponta lejmolni?

— Van, mikor csak ötven forintot, de olyan is, amikor kétszázat. De én csak ismerősöktől kérek, nem úgy, mint a többiek. Itt minden este van innivaló, összeadjuk a pénzt, és a Paritnyt elküldjük egy bögrecsárdába, ahol még éjfélkor is lehet piát kapni.

— Összetartanak a csövesek?

— Egy részük igen, de a többi nem, letagadják, ha van pénzük, vagy cigijük. Míg a Paritnya is meglop bennünket. A műlőker adtnak neki százötven forintot borért, három nap múlva jött vissza tres kézzel. A takarító kardigánját is elvitte.

— Kik járnak ide?

— Alkalmiak főleg, két hétig itt alsznak és kész. A legtöbb olyan, akinek van lakása, de mégis ide jön. Itt kialakult egy baráti légkör, ez a bajai csövesség tíka. Miért nem eről írsz? - re -

SIKERFILMEK VIDEÓN KÖLCSÖN, OLCSÓN

A TISZAFILM KFT ÉS AZ ORTUTAY
ÁLTALANOS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
VIDEOKAZETTA-KÖLCSÖNZÓT NYIT
MÁRCIUS 20-TÓL AZ ORTUTAY ÁMK-BAN
(Ortutay u. 14. - Újvárosi iskola)
200 SIKERFILM.

KÖLCSÖNZÉSI DÍJ 1 NAPRA:

50,75,100 Ft

NYITVATARTÁS: HÉTKÖZNAP: 12-19 óráig
SZOMBATON ÉS VASÁRNAP: 10-12 óráig
14-16 óráig
JÖJJÖN! VÁRJUK!

BAJAI HONPOLGÁR

Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztőbizottság.
Elnöke: Nemes Gábor

Felélő szerkesztő: dr. Gál Zoltán. Kiadja az Ortutay
Általános Művelődési Központ.

Felélő kiadó: Csiba Gyula